

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14— "
Pe 3 luni . . . 7— "
Pe o lună . . . 2-40 "

Pentru România și
străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pestru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi N-rul 1/a.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțumite publice și Loc
deschis co-fă șirul 20 fil.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

Contele Ștefan Tisza.

Arad, 18 Iulie.

Personalitatea contelui Ștefan Tisza a demarcat cea mai caracteristică fază a politicii ungurești în epoca ei imperialistă mai nouă. Două date închid această fază, în care bărbatul politic cel mai efectiv al ungarilor s'a ilustrat printr'o serie întreagă de fapte hotărâtoare: data scrisorii dela Ugra (1904) și data scrisorii dela Arad, scrisoare care a văzut azi lumina în coloanele tuturor ziarelor ungurești.

În scrisoarea ce adresase contele Tisza în 1904 alegătorilor săi, erau desemnate toate planurile acestui om interesant, care îmbrăcase încă atunci cămașa de Mesia al imperialismului unguresc, iar în scrisoarea ce trimite azi alegătorilor săi din circumscripția Aradului, el ni se înfățișează cu coroana de ghimpi ai misiunii împlinite.

În altă parte a ziarului nostru resumăm pe larg această scrisoare, care — mărturisim e un prea elocvent document politic al Ungariei de astăzi. Contele Tisza a scris-o pentruca să se justifice în fața istoriei și pentruca să convingă pe contemporanii săi. E o mărturisire sinceră această scrisoare și reușește să deștepte în cititori iluzia unei ideale statornicii în credințele și aspirațiile căror se închină acest vizionar al utopiei panmaghiare.

Noi recunoaștem fără ezitare, că scrisoarea contelui Tisza resfrânge, plină de putere, cea mai sintetică încheiere a aspirațiilor so-

vine ungurești, că indică mai clar decât argumentațiile oricărui bărbat politic ungar de astăzi linia tangențială a silințelor de maghiarizare și că nici un alt document al mentalității ungurești nu reușește să ne dea atât de esențial programul de pretenții ungurești în cadrele monarhiei.

Avem chiar iluzia că contele Tisza va reuși în cele din urmă să convingă pe toți contemporanii săi unguri, oricât de strident ar fi încă astăzi corul presei din opoziție. Dat fiind centrul de cristalizare al tuturor năzuințelor maghiare: negațiunea absolută a tuturor atribuțiilor de viață națională ce revindicăm noi nemaghiarii în temelul legilor firești, — partidele maghiare de azi vor recunoaște în cele din urmă și ele, că, politica contelui Tisza e mai proprie să realizeze acest centru.

Infrângând obstrucția și prevenind-o pentru totdeauna prin noul regulament al camerei, contele Tisza a consacrat activitatea parlamentului ungar exclusiv intereselor imperialiste ungurești. Și cu cât dispozițiile noului regulament se vor înăspri, primind în caz de necesitate un caracter fie chiar draconic, cu atât interesele de rasă ale potrivnicilor noștri vor avea garanții mai rezistente în fața oricăror încercări. Analogia ce face în scrisoarea sa referindu-se la un moment din lupta irlandezilor în camera engleză, ne clarifică și pe noi și pe cei din partidele opoziționiste ungurești asupra adevăratei ținte ce urmărește contele Tisza. Aservită odată camera ungară intereselor pur ungurești, potrivnicii noștri vor avea o fortăreață aproape inexpug-

nabilă, atât împotriva noastră a neamurilor nemaghiare, cât și împotriva Austriei.

Contele Tisza ne probează cu întreagă activitatea sa dela 1904 și până astăzi, că e cel mai conștient apărător al intereselor ungurești, cel mai primejdios dușman — în consecință, — nu numai al nostru, al națiunilor nemaghiare, ci și al intereselor imperiului austro-ungar. Azi, ne dăm seama de acest adevăr, poate numai noi, mâine nu vor întârzia să-l recunoască nici cercurile politice din Austria. Nu mai departe decât la toamnă, când se va face noua lege electorală, cercurile politice din Austria vor avea ocazia să se convingă despre acest adevăr, de cumva nu s'au convins până acuma.

Și va fi momentul de cea mai mare răspundere pentru toți bărbații politici ai monarhiei. Va fi momentul, în care se va decide în semnul căror interese să se inaugureze o nouă epocă în viața monarhiei. Va fi oare cu puțință, ca prin sacrificarea noastră deplină să se realizeze sortile de prevalență pe seama politicii ungurești în monarhie? Și va fi oare cu puțință ca aceste sorti să se realizeze tocmai în clipele, când în pragul intereselor generale ale monarhiei poate să apară un nou cap încoronat? Din scrisoarea contelui Tisza străbat accentele unui optimism, care trebuie să ne puie pe gânduri. Printre rândurile acestei scrisori putem citi stăruitor răspunsul: da, aceasta va fi cu puțință. . . .

Și totuși, — noi trebuie să credem că nu: aceasta nu va fi cu puțință. Dimpotrivă: cu cât încercările ce se vor face pentru a opri cursul firesc al evoluției, cu atât reacțiunea

Din Literatura Italiană

GABRIELE D'ANNUNZIO

Eroul.

(Nuvelă din Pescara).

Steagurile cele mari, ale Sfântului Gonselvo ieșiseră pe piață, și se mișcau groaie în aer. Bărbați voinici, ca niște uriași, cu fața roșie și cu vinele gâtului umflăte de sfortare, le țineau în sus.

După biruința ce au avut asupra Radusanilor, locuitorii din Mascalico sărbătoreau ziua sfântului cu deosebită pompă. Sufiletele tuturor erau coprinse de o nouă ardoare de religie. Tot satul jertfea tot ce câștigase din recolta grâului în cinstea sfântului, Patronul lor. Pe strade, dela o fereastră la alta, femeile întinseră velințe; bărbații puseseră verdeață la porți și flori pe praguri. Și cum trăgea vântul, pe strade era o mișcare nespūsă ca undele mării, care zăpăcea mințile ca betia.

Procesiunea începea dela biserică și se prelungea în piață. Înaintea altarului, chiar în locul în care căzuse San Pantaleone opt bărbați, cei aleși, așteptau momentul să ridice statuia sfântului Gonselvo; și se numeau: Giovanni

Caro, Ummalido, Mattala, Vincenzo Guanno, Rocco di Cenzo, Benedetto Galante, Biagio di Cisci, Giovanni Fărăfrică. Toți, coprinși de demnitatea slujbei ce le era incredintată stăteau tăcuți, cam uluiți. Păreau foarte puternici; ochii le luceau ca la fanatici; în urechi, ca femeile, aveau două toarte de aur. Din când în când își pipăiau pumnii și muschii brațelor, ca și cum ar fi vrut să-și măsoare voinicia, și între ei își surâdeau când ochii li-se întâlneau pe fugite.

Statuia sfântului era foarte mare și foarte grea, de bronz, negricoasă, cu capul și cu mâinile de argint.

Zise Mattala:

— Sus!

De jur împrejur poporul se îmbulzea ca să vadă. Geamurile bisericii se sguđuiau de vânt. Biserica fumea de tămâie și de smirnă. Sunele muzicii se auzeau din când în când. Cei opt bărbați, în mijlocul îmbulzelei, erau coprinși ca de friguri religioase. Intiseră brațele, gata.

Zise Mattala:

— Unu!... Doi!... Trei!...

Toți la olaltă, făcuseră o sfortare ca să ridice statuia după altar; dar greutatea ei era din cale afară: statuia se plecă la stânga. Bărbații nu putuseră să-și așeze bine mâinile, în

jurul bazei, ca s'o opuce cum trebuie. Se căneau să nu o lase. Biagio di Clisci și Giovanni Carro, mai puțin îndemânatici, își traseră mâinile. Statuia se plecă pe-o parte. Ummalida dădu un țipăt.

— Stați! Stați! — strigau toți de toate părțile, văzând că sfântul este în pericol. În piață, gălăgia era așa de mare, că glasurile nu se mai auzeau.

Ummalido căzuse în genunchi: mâna dreaptă îi rămăsese sub statuie. Și cum sta așa în genunchi, se uita fix la mâna ce nu și-o putea trage, cu doi ochi mari deschiși, plini de spaimă și de durere. Gura strâmbă nu se mai văita. Câteva picături de sânge mânjiră altarul.

Tovarășii lui, toți la olaltă, făcură o sfortare să ridice sfântul. Munca era grea. Ummalido de durere, strâmba gura. Femeile cari se uitau, se îngroziră. Însfârșit ridicară statuia și Ummalido își trase mâna sfărâmată și însângerată de nu se mai cunoștea.

— Du-te acasă! Du-te acasă! — îi zicea lumea împingându-l spre ușa bisericii.

O femeie îi deslegă șorțul și i-l dete ca să-și infășe mâna. Ummalido nu primi. Tăcea și se uita la câțiva bărbați, cari vorbeau și dau din mâni în jurul statuiei.

— Zeu!

— Ba nu! Zeu!

va fi mai puternică și triumful legilor firești mai aproape. Și dacă evenimentele n'ar reuși să-l înlătore și până atunci pe contele Tisza dela frânele politice ungurești, el trebuie să fie în mod fatal cea dintâi victimă a reacțiunii. El, care este adevăratul dușman de moarte al nostru, el, care e ostașul cel mai fanatic — al absurdelor năzuinți imperialiste.

Ministrul de interne austriac în audiență. Ministrul de interne austriac, baronul Heynold, s'a prezentat ieri în audiență la M. Sa, raportându-i asupra afacerilor din rezortul său. După audiență ministrul a vizitat pe directorul cancelariei de cabinet, baronul Schiessl, și pe adjutantul contele Paar. La ora 2 și jum. M. Sa a invitat pe ministrul Heynold la masă.

Poziția contelui Wickenburg. Un ziar din capitală scria deunăzi că în curînd contele Wickenburg va renunța la postul său de șef de secție în ministerul de externe. Un ziar semi-oficios din Viena desminte acum acest svon neîntemeiat.

Noua Bulă Papală.

E aci. Și ni-se cutremură sufletul de ne-caz cetindu-o. Nici odată inima românească n'a fost rănită mai vrăjmaș, ca astăzi de noua bulă papală. Nimeni dintre români nu s'a putut aștepta la o astfel de izbire crudă din partea scaunului papal!

Intreg conținutul și stilul bulei papale dovedește o mentalitate absurdă. Un bizantinism cinic. E revoltătoare măgulirea, și lauda, cu care ne străpunge inima.

„Tuturor le este cunoscut, că credincioșii catolici de rit grecesc, supuși regatului Ungariei niciodată n'au lipsit a da exemple de credință strălucită, de pietate și de ascultare față de scaunul apostolic etc.”

Da, am dat dovezi de credință și ascultare *Romei papale*, leagănul strămoșilor noștri, obârșia noastră națională, și nici odată n'am crezut, că va veni vre-odată un urmaș

în scaunul papal, care să calce în picioare în mod atât de brusc legăturile de sânge și de credință dintre noi și orașul etern.

Trăim pe aceste plaiuri de aproape două mii de ani cu mult sbucium, multă trudă și năcazuri. Și vedeam în Roma un izvor bogat de lumină și nădejde. Nimeni în lume, dintre toți catolicii universului nu țin și n'au ținut la Roma așa de mult ca noi Români pentru cari *Roma formează deopotrivă leagăn național și de credință.*

Și acum? O, nu putem pune pe hârtie sentimentele amare ce ne cuprind în aceste crude momente.

Înțelegem întru câtva, că bătrînul nostru Impărat a putut fi câștigat prin informațiuni mistificatoare la o astfel de hotărîre. Rău ne doare să o spunem, că din partea capului încoronat nu e prima decepție ce ne ajunge... Dar Roma? Papa?

Noi am avut și avem bărbați celebri în fruntea bisericii noastre unite, cari totdeauna au susținut legături de intimitate cu scaunul papal și au fost în situația cea mai favorabilă de a servi cu sfaturi și informațiuni obiective, curate, cinstite despre realitatea lucrurilor, despre poziția noastră dificilă și despre necesitățile suieștești-religioase ale poporului nostru. Și cu toate aceste informațiuni, cu tot protestul nostru grandios și sărbătorec, Roma a slobozit tunurile dușmane și ruinătoare în sanctuarul bisericii noastre.

Cu o iluzie mai puțin. Ne-a dispărut o credință, dragă nouă. În butul alianței papale cu șovinismul guvernului ungar însă, noi nu ne pierdem credința în viitorul neamului nostru. Dumnezeu e bun și mare. Instinctul de conservare ne va arăta cărarea mântuirii.

Vom lupta cu toate armele ce ne stau la dispoziție pentru salvarea fraților noștri din comunele periclitare, aservite de scaunul papal molochului șovinist.

Prelații noștri suntem firm convinși, că bazați pe drept și lege, nu vor lăsa din mână *averile* bisericii greco-catolice române.

Avem *pământ* donat bisericii greco-catolice *române*. Avem *biserici* și *școli*, *edificii parohiale* și *cantorale* făcute de credincioși

români pentru *biserica românească*. Sunt pline bisericile de *odăjdii* și *obiecte sfinte* dăruite de *români* pentru *biserica românească*.

Toate acestea până mai stăpânește umbra de lege și dreptate în țara noastră și nimeni nu ni-le poate lua.

Dacă în comunele înșirate în bula papală sunt greco-catolici *unguri*, *poștească* și *facă biserică, școală, casă parohială*. *Cele existente trebuie să rămână proprietatea celor credincioși, cari și pe mai departe sînt bisericii greco-catolice române rămân.* Înscrisă în bula papală lasă deschis și asigură dreptul nostru. În veacul al douăzecelea nimeni nu poate impune nimănui în mod obligator, ca să se înroleze la biserica greco-catolice *maghiare*. Aceia, cari *de bună voie* trec la noua confesiune, facă-o. Noi nu le putem sta în cale.

Dupăcum ori unde, în ori care oraș și sat *se pot forma* parohii greco-catolice române dacă avem credincioși, tot astfel putem să susținem pe cele existente din comunele noastre pite dacă ne *rămân* credincioși acolo și cred, ca în toate satele adnexate episcopiei de Hajdudorog să fie pierit toți credincioșii greco-catolici *români*. Celor rămași *să-lă* nu poate face nimeni, nici chiar Papa dela Roma să-și părăsească legea strămoșească, doptând o confesiune *nouă*, cu limba liturgică — *grecească*.

Paralel cu munca nespuse de grea ce teapță forurile noastre înalte bisericesti, trebuie să lucrăm din răspuțeri unul fiecare, ca să putem salva ce e mai de salvat. Mai mult ca ori cînd, în fața grozavei primejdii înscrisă prin înființarea noii episcopii gr. ca *maghiare*, ni-se impune datoria să ne adunăm toate forțele și să *creștem* poporul în legea și legea moștenită.

Preoții și învățătorii, intelectualii noștri de toate categoriile să pună umăr la umăr munca de salvare.

Prelegeri populare, instruirea scrisă și cetitului românesc, răspîndirea de foi românești în popor, înființarea de biblioteci

— Nu, nu! Zeu!

Cicco Ponso, Mattia Scafarola și Tommaso di Clisci se întreceau cari să ia locul lui Ummalido. Dânsul se apropie de ei. Mîna cea ruptă îi spînzură în jos, iar cu cealaltă își făcea loc printre lume. Zise numai atât:

— E locul meu.

Și viri umărul stîng sub sfînt. Cu o sfortare de voință sălbatecă, strîngea din dinți, înăbușindu-și durerea.

Mattala zise:

— Ce ai de gând să faci?

Dânsul răspunse:

— Ce o vrea sfîntul Gonselvo.

Și împreună cu ceilalți, porni.

Lumea se uita la ei înmărmurită.

Din cînd în cînd, câte un om, văzându-i mîna sîngerată că începuse să se înegrească, îl întreba în treacăt:

— Ummalido, te doare?

Dânsul nu răspundea. Pășea rar, măsurându-și pașii după sunetul muzicii, puțin cam zăpăcit, trecînd pe sub velințele ce se băteau în vînt, printre mulțimea ce creștea mereu.

Deodată la un colț de stradă, căzu. Sfîntul se opri o clipă, legîndu-se; pe urmă porni iar. Mattia Scafarola îi lua locul. Doi oameni îl ridicară și-l duseră într-o casă de aproape.

Anna di Cenzo, o bătrîna care se pricepea

la doftorirea rănilor se uită la mîna sîngerată și sdrobotită, și dete din cap.

— Ce pot să-ți fac?

Nu putea să-i facă nimic, cu toată priceperea ei.

Ummalido, care-și venise în simțire, nu deschise gura. Ședea jos și se uita lung la rană. Mîna, cu oasele sfărîmate, spînzura pierdută.

Doi-trei plugari se apropiară s'o vadă. Fiecare, cu o vorbă sau cu un gest, ziseră același lucru.

Ummalido întrebă:

— Cine a dus sfîntul.

I se răspunse:

— Mattia Scafarola.

Întrebă iar:

— Acum ce se face?

Răspunseră:

— Vespra cu muzică.

Plugarii se depărtară: se duseră la vespră. Un glas mare de clopote venea dela biserică.

Un bărbat puse lângă rînit o doniță cu apă rece, zicîndu-i:

— Moaic-ți mîna din cînd în cînd. Noi ne întorcem îndată. Ne ducem la vespră.

Ummalido rămase singur. Glasul de clopote creștea mereu. Lumina zilei scădea. Uu maslin, mișcat de vînt, bătea cu crăcile în fereaștră

joasă. Ummalido începu să-și moaic mîna apă. Sângele încheat începu să se desfacă rana apăru mai mare. Ummalido își zise:

— De geaba! Este pierdută. Sfînte Gonselvo țî-o dăruiesc.

Luă un cuțit și ieși. Stradele ierau pustii. Toată lumea era în biserică. Pe cer, nori vîltoși alergau ca niște turme.

În biserică, mulțimea adunată, cânta. Cîntă dura ce ieșea din corpurile omenesti și din mînările aprinse, umplea biserică. Capul argint al sfîntului Gonselvo strălucea sus, un far.

Ummalido intră. În mirarea tuturor, se dă pînă la altar.

Cu glas puternic, țînând în stînga cuțitul zise:

— Sfînte Gonselvo țî-o dăruiesc.

Și încet, începu să taie în jurul purtătorului drept. Poporul se înfiorase. Mîna sdrobotită desfăcea puțin cât de puțin, și sîngera. Se găsea o clipă, țînută de cele din urmă șuvițe de piele. Pe urmă căzu în vasul de aramă, dela picioarele sfîntului, în care se adunau darurile.

Atunci Ummalido ridică în sus brațul cîntă și plin de sânge și zise iar cu glas puternic:

— Sfînte Gonselvo, țî-o dăruiesc.

la sate, cu un cuvânt: *activitate* organică și bine sistemată pe toate terenurile ce ne mai stau deschise. Nici o jertfă să ne ne înspăimânte.

Să ispășim prin apostolat nou păcatele vechi. Dacă în deceniile trecute indolența noastră a făcut posibil faptul, că astăzi se afla Români, cari și-au uitat limba maternă, contribuind prin aceasta la posibilitatea pierderii a zeci de parohii românești, să facem imposibilă această eventualitate pentru viitor.

Din trei poziții colosal de primejdioase este atacată astăzi existența noastră națională. Școala, armata și biserica sunt azi puse în serviciul desnaționalizării noastre. Să paralizăm cu ultima picătură de forță acest întreit atac. Să pornim cea mai strașnică propagandă pentru mântuirea, păstrarea și mărirea avântului nostru național.

Dr. Vasile Meșter.

Situația politică din Austria.

— Reflexiuni. —

Nu-ți poți imagina în ziua de azi o viață politică fără partide, nici un întreg popor cu un singur program de idei în urmărirea unor ținte mari, pe cari toți oamenii ar vâzui să le ajungă. Aceasta ar fi o stare ideală, a cărei realizare va fi vecinic un *pium desiderium*, deoarece idealurile nu se împacă nici odată cu viața practică, dar mai ales cu politica.

Dacă ar exista totdeauna chestiuni principiale, cari ar fi motivul desbinării diferitelor grupuri în partide diferite, n'ar fi nimic de obiect, așa însă la baza ori cărei diferențieri politice întâlnești mai totdeauna motive oportuniste, ba în unele cazuri chiar ambițiuni personale ale unor oameni cari se cred predestinați să joace rolul de conducători ai destinelor politice. Astfel de ambițiuni personale au drept urmare o risipire a forțelor și nașterea mai multor fracțiuni politice cari se sfășie în lupte fratricide.

Deoarece toate partidele politice sunt de aceea natură, iar noi suntem siliți să ținem cont de ele — căci nici odată nu vor dispărea din viața noastră publică — trebuie cel puțin să ne dăm seama ca să înlăturăm, după putință, inevitabilele urmări ale luptelor fratricide. Poate nici un stat din lume nu e înzestrat de Dumnezeu cu o asemenea unitate de partide politice, ca și Austria. Ai crede că polihromia națională din Cisleitania nu mai este în stare să se diferențieze și mai mult; cu toate acestea nu este așa.

O singură privire asupra compoziției parlamentului austriac, ajunge pentru a ne convinge, că aici nu numai contrastele dintre diferitele naționalități au fost motivul nașterii partidelor existente, ci și în lăuntrul singuraticelor țări naționale fermentul spiritului de partid a fost așa de puternic, încât atât deputații germani, celi și poloni, cât și cei ruteni, sloveni și

italieni sunt divizați în fracțiuni politice mai mari sau mai mici, în loc să stea alături ca unități naționale, sau — dacă e de lipsă — chiar unele împotriva altora. Ba chiar partidul socialist cu program internațional n'a fost cruțat de influențele dezastruoase ale divizării în fracțiuni politice, în special legătura dintre partidele socialiste cehe și germane e foarte slabă în vremea din urmă.

În cazuri deosebit de rare, în cari un partid e produsul, creațiunea unei singure personalități care devine apoi întemeietorul partidului și conducătorul acestuia, moartea unui astfel de om înseamnă foarte mult, câte odată are chiar un efect catastrofal. Acesta a fost cazul partidului creștin-social, când a murit *Dr. Karl Lueger*. Partidul creștin-social, creat de dânsul, așa zicând din nimica, a cucerit în scurtă vreme Vienna și Austria de jos atât în privința politică, cât și în cea administrativă, și a intrat în parlament ca cel mai puternic grup politic, pe baza introducerii votului universal, acest partid îi datorește foarte mult lui Lueger. Numele său era în același timp un întreg program.

A fost, în tot cazul, logic și de sine înțeles că partidul a suferit colosal de mult prin moartea conducătorului său, care i-a condus pe creștinii-sociali din isbândă în isbândă. Dar *Dr. Lueger* le-a lăsat partizanilor săi oțeliți în luptă și un testament politic, așa că ideile sale n'au fost îngropate deodată cu dânsul. Aceasta s'a dovedit la alegerile comunale din primăvara aceasta, când partidul creștin-social și-a recucerit aproape toate mandatele din consiliul comunal, cu toate atacurile impetuoase ale liberalilor neutri și ale socialistilor.

Dacă partidul creștin-social dorește să se menție nu numai în consiliul comunal, ci și în parlament, recucerindu-și influența pierdută în timpul din urmă, atunci ar trebui să iasă din rezerva și pesimismul de care vegetează de-un an întreg; prilejuri destule pentru aceasta ar fi avut în timpul desbaterii ce au provocat-o reformele militare. Situația era într'adevăr mai grea, căci împrejurările de atunci cereau imperios primirea fără schimbări a proiectelor militare. Cu toate acestea partidul creștin-social trebuia să-și aducă aminte de testamentul politic al lui Lueger și să lucreze în senzul lui. Mai ales cu ocazia discuției la noul cod penal militar, creștinii-sociali ar fi trebuit să lupte cu tot entuziasmul sub steagul arborat de *Dr. Lueger* împotriva oligarhiei maghiare. Să sperăm că măcar la toamnă va fi reparată această greșală; ocazii pentru aceasta vor fi destule.

Austriacus.

„VÁROSMÁJO SANATORIUM
:: \$: HYDROTHERAPIE ::
Budapest, Városmajor-u. 64.
Director :
Dr. ADALBERT COSMUTZA.

Bacalaureatul Principeiului Carol.

Am vorbit la timp despre examenul A. S. Regale Principele Carol. Dăm, în cele ce urmează, actele și cuvântările adresate și rostite cu acest prilej:

Discursul M. S. Regelui.

„Ziua de astăzi este pentru tine, scumpul Meu Carol, o dată solemnă, tot așa de solemnă ca aceea de acum doi ani când ai intrat în rindurile oștirii.

Acum, după examenul tău de maturitate, închei întâia epocă a tinereții tale și intri în viața civică. Epoca următoare îți va fi cu atât mai ușoară, cu cât nu vei uita cele ce ai învățat în acești din urmă ani.

Cu vie plăcere am luat parte la examenul tău și cu bucurie m'am încredințat că ai desfășurat o muncă sârguitoare pentru a învăța bine, căutând a atrage laudele profesorilor tăi, cari sper că n'au fost prea indulgenți cu tine”.

Apoi, M. S. Regele, adresându-se dlor profesori, le-a zis:

„Vă mulțumesc călduros de grija și munca care a-ți închinat-o spre a da o învățătură solidă iubitelui Meu strănepot. Ați zis că era o mândrie și o bucurie pentru voi de a fi chemați să fiți învățătorii Principeiului Carol. Eu vă răspund că ați îndeplinit datoria voastră cu dragoste și credință și că ați pus astfel o temelie trainică învățăturii sale.

Am toată încrederea că ea va da mai târziu roadele dorite, pe cari Eu nu le voi vedea, dar știu că vor fi spre binele Țării”.

Procesul verbal.

(Încheiat la 29 Iunie).

Din ordinul M. S. Regelui s'a hotărât ca, la sfârșitul anului școlar 1911—1912 A. S. R. Principele Carol să treacă examenul de absolvire al cursului liceal. M. S. Regele a binevoit a institui o comisie de examinare, compusă din toți profesorii A. S. R. Principeiului Carol, și anume dnii: Gh. Adamescu (limba română), M. Blümel (limba germană), Marin Dimitrescu (istoria), E. Escouffier (limba franceză), Bogdan Ionescu (matematici), C. Litzica (limba latină și filozofia), G. Murgoci (fizica și chimia), desemnând ca președinte pe d. C. Litzica, directorul învățământului secundar și superior din ministerul instrucțiunii.

Comisiunea supunându-se ordinului M. S. Regelui, care dorea ca Principele Carol să depună un examen complet și amănunțit, și ținând seamă, pe de altă parte, de faptul că Al-teta Sa Regală, în cursul studiilor sale liceale, a urmat un program mixt, anume real-modern, și-a ordinit lucrarea precum urmează: I. A aplicat în totul prescrierile art. 61 și următoarele din regulamentul școlilor secundare, privitoare la examenul de absolvire a secțiunii reale. II. Pe lângă cele patru probe scrise și una orală, prevăzute de regulament și anume: limba română, matematicile, științele fizico-naturale, limba franceză și disertațiunea, comisiunea a mai supus pe A. S. R. Principele Carol la o probă scrisă de limba latină, la o probă scrisă de limba germană și la o probă orală și ex-tempore din filozofie și istorie. III. Imediat după terminarea fiecărei lucrări scrise, comisiunea a procedat, în prezența M. S. Regelui și A. S. R. Principeiului Ferdinand, la examinarea și critica probei scrise, cerind Principeiului Carol să-și explice și susțină punctele esențiale ale lucrării.

IV. Conform dorinței M. S. Regelui, în afară de acest colocviu, Principele Carol a avut apoi să susțină un examen oral, timp de câte-o oră,

Birou de arhitectură
Inginer
Diplomat
Robert Goldschmidt
Autorizat legal.
Brașov (Kronstadt) Schlossbergzeile nr. 8.
Telefon: 489.

Consultări în toate chestiile industriale și tehnice-industriale. — Proiectarea și executarea stabilimentelor electrice și de mașinării. — Liferare turbine, roate hidraulice și pompe rotunde, specialități proprii probate. — Executare de stabilimente hidrodinamice și de mori. — Liferare de mașini pentru ramurile industriei.

asupra fiecărei materii. M. S. Regele și A. S. R. Principele Ferdinand au urmărit de aproape întregul mers al examenului, iar M. S. Regele a interogat însuși pe Principele Carol la fiecare materie. Lucrările comisiei s'au ținut la Sinaia și au durat zilele de 26, 27, 28 și 29 Iunie, după următorul program:

Marti, 26 Iunie, orele 3—7 p. m., proba de limba română. S'au propus următoarele cinci subiecte pentru lucrarea scrisă: 1. Alexandri ca poet al patriei. 2. Prin ce s'a impus poezia lui Eminescu. 3. Principalele calități ale operei lui Caragiale. 4. Insemnătatea literaturii vechi românești. 5. Ambițiunea ca mobil spre bine și spre rău. A. S. R. Principele Carol și-a ales subiectul al treilea.

Miercuri, 27 Iunie, orele 9 dimineața, până la 1 p. m., proba de matematici. S'a propus următorul subiect pentru lucrarea scrisă: Se da un punct F și o dreaptă D: fie $FI=2$, I fiind proiecțiunea lui F pe dreapta D. 1. Să se scrie ecuația parabolei având F ca focar și dreapta D ca directrice; (se vor lua ca axe dreapta FI și perpendiculara pe mijlocul lui FI). 2. Să se scrie ecuația dreptei trecând prin F și înclinată de 45 grade pe axa parabolei. 3. Să se calculeze coordonatele punctelor de intersecție A și B ale acestei drepte cu parabola. 4. Să se scrie ecuațiile tangențelor la parabolă în punctele A și B. 5. Să se calculeze aria triunghiului ABC, C fiind punctul de intersecție al celor două tangente.

Miercuri, 27 Iunie, orele 3—7 p. m., proba de limba franceză. S'a dat următorul subiect pentru lucrarea scrisă: Caractères généraux de la littérature française classique au XVII-ème siècle.

Joi, 28 Iunie, orele 9 dimineața, până la 1 p. m., proba la științele fizico-naturale. S'a dat următorul subiect pentru lucrarea scrisă: Petrolul și derivatele sale. Utilizarea lor ca surse de energie în mașini termice. Motoare moderne; în special motorul Diesel.

Joi, 28 Iunie, orele 3—7 p. m., probele la limba latină și germană. Pentru limba latină s'a propus traducerea din limba latină în românește a unui capitol din Cesar (de bel. gal.) și a unei anecdote din Cicerone. Pentru limba germană s'a propus scrierea sub dictat în limba germană a discursului pronunțat de Majestatea Sa Regele la proclamarea Regatului și traducerea acestui discurs în românește.

Vineri, 29 Iunie, orele 9 dimineața până la 1 p. m. Disertațiunea orală și examenul de filosofie și istorie. Pentru disertațiunea orală s'au propus următoarele 20 de chestiuni din istorie: 1. Ce dovezi avem pentru înmăsurarea naturii asupra dezvoltării economice a României? 2. Dura și importanța ei economică. 3. Insemnătatea poporului român pentru istoria generală. 4. Ce dovezi avem despre continuitatea elementului roman în Dacia? 5. Raporturile Tării Românești cu statele vecine până la 1526. 6. Relele de căpetenie de cari a suferit poporul român până la Mihai-Viteazul. 7. Epoca lui Mircea-cel-Bătrîn. 8. Epoca lui Ștefan-cel-Mare. 9. Insemnătatea bisericii în trecutul nostru. 10. Comparația între Ștefan-cel-Mare și Mihai-Viteazul. 11. Politica Rusiei în Orientul Europei până la 1774. 12. Câteva din epocile mai însemnate ale istoriei Prusiei, sau ale dinastiei Hohenzollern. 13. Politica Rusiei în Orientul Europei în veacul al XIX-lea, până la războiul Crimeei. 14. Napoleon I și politica orientală. 15. Cauzele războiului Crimeei și situația României în această epocă. 17. Cauzele războiului dela 1870 și întemeierea imperiului german. 18. Rolul lui Napoleon I în Europa. 19. Răspândirea ideilor revoluțiunii franceze în Europa. 20. Ce învățăminte se pot desprinde din istoria patriei sau din cea universală. Dintre aceste chestiuni A. S. R. Principele Carol și-a ales următoarea: Politica Rusiei în Orientul Europei până la 1774.

La această ultimă ședință, pe lângă M. S.

Regele și A. S. R. Principele Ferdinand, a mai asistat și A. S. R. Principesa Maria. Notele obținute la acest examen de A. S. R. Principele Carol, sunt următoarele:

	Scris	Oral	Med.
Limba română	8	10	9
Matematica	8	9	8.50
Limba franceză	8	10	9
Științele fizico-natur.	8	9	8.50
Limba germană	8	8	8.50
Limba germană	8	8	8
Disertația din istorie	—	10	10
Filozofia	—	10	10

Media generală 8.31.

Văzând rezultatul examenului precum și notele obținute de A. S. R. Principele Carol la fiecare probă, pe temeiul art. 66 din regulament, comisiunea declară pe A. S. R. Principele Carol admis la examenul de absolvire al secțiunii reale și a celei moderne.

După proclamarea rezultatului d. Litzica, președinte al comisiei, a rostit următoarea cuvântare:

Sire,

În numele colegilor mei și al meu, rog pe Majestatea Voastră să-mi îngăduie ca, în puține vorbe, să-I arăt ce anume ne frământă gândul și inima în clipa de față.

Majestatea Voastră își poate lesne închipui de ce val de bucurie a trebuit să cuprindă sufletul fiecărui din noi, când s'a văzut chemat să servească drept profesor A. S. R. Principelui Carol. Era o onoare la care nimeni dintre noi nu îndrăznea să rivnească, o distincțiune pe care nu știm prin ce anume o meritase. Dar mândria firească pe care o resimțeam, nu ne putea împiedeca să vedem, în același timp și greutatea sarcinii și mărimii răspunderii. De aceea nimeni n'a pregetat un moment dela îndeplinirea datoriei, fiecare s'a silit din toate puterile sale să fie la înălțimea chemării. Nu noi vom judeca și hotărî până în ce măsură am putut corespunde așteptărilor Majestății Voastre și dacă ne-am împlinit, cum se cuvenea, datoria mare și sfântă față de Dinastie și față de Țară. Noi nu putem în momentul acesta decât să adresăm Majestății Voastre adâncile noastre mulțumiri pentru onoarea deosebită și pentru marea încredere pe care Majestatea Voastră a binevoit a ne arăta.

Este însă și o a doua latură, pe care cer voie Majestății Voastre s'o pun în lumină. Dacă în școala publică marele număr al elevilor ne face să pierdem din vedere pe fiecare din ei în parte și să ne atintim ochii minții asupra totalității lor, în schimb atitudinea noastră sufletească în cazul de față era cu totul alta.

Ani dearindul am avut înaintea noastră același copil vioiu și sglobiu; zi după zi puteam vedea și urmări cum răsare și crește, tot mai frumoasă și viguroasă, planta de preț care este sufletul unui copil ce se deșteaptă și năzuiește spre viață. Iar soarta noastră cea bună ne hărăzise norocul nesămuit de a îngriji, de a plivi, de a uda această plantă. E oare surprinzător dacă și în sufletele noastre a încolțit și a crescut un sentiment cald de solitudine părintească, o iubire ca pentru un frățior mic, pe care-l duceam de mână și pe pașiști înflorite și pe povârnișuri pietroase? Ceasurile de lecțiuni nu mai erau pentru noi ore de muncă, ci ore de senină mulțumire sufletească, și veșnic ni le vom aminti cu duioșie ca pe cele mai frumoase ale vieții noastre. Pentru toate acestea și pe temeiul unui sentiment adevărat și trainic de iubire, viu să depun înaintea Majestății Voastre expresiunea celei mai nețărmurite recunoștințe.

În sfârșit, Sire, în acest moment care pentru noi este de o rară solemnitate, fiindcă este un

moment de despărțire și are în sine ceva din stringerea de inimă a pasării care asistă la cea dintâi încercare sfioasă de zbor a puilor ei, în acest moment zic, fie-mi îngăduit să adresez câteva vorbe de rămas bun Principelui Carol.

Măria Ta! Erai copil când te-am cunoscut, azi ești aproape un tânăr în floare. Multe schimbări s'au făcut în acest răstimp în ființa Măriei Tale, dar între ele este una la care și noi am contribuit cu din prisosul gândului și a inimii noastre. Ceasurile petrecute împreună la masa de lucru dela Cotroceni, unde uitam și cine ești și ce suntem, ceasurile în care, când cu binele și când cu răul, te îndemnam ori te sileam la lucru, pentru Măria Ta erau ore de lecții, pentru noi însă erau ore de zbucium fericit, căci simțeam că se desprindea mereu câte ceva din ființa noastră sufletească spre a se alipi de ființa Măriei Tale. Noi Te privim azi ca pe făptura noastră și ne ești drag și Te iubim cum ori ce om își iubește rodul sufletului. Astăzi ne despărțim. Vom merge, firește, înainte cu învățătura și-ți dorim să ai parte de sfătuitoari cât de buni și de deștălnici; dar mai presus de toate îți urăm să ai parte de sfătuitoari cari să te iubească așa cum Te iubim noi. Cu această pârghie a dragostei, fii sigur că vei izbândi. De aceea azi, la despărțire, îți strigăm cu toată puterea: Să fii iubit și să biruiești, și Ți-o strigăm cu atât mai mult cu cât izbânda Măriei Tale va fi și fala și răsplata noastră.

Iar ca o slabă amintire a zilei de astăzi, Te rugăm să primești acest mic dar, căutând în atâta la valoarea darului, cât la inima dărilor.

(După d. Litzica ia cuvântul M. S. Regele al cărui discurs îl reproducem în fruntea acestor coloane).

După M. S. Regele, ia cuvântul A. S. R. Principele Carol, care rostește următorul discurs:

Iubiți profesori!

Astăzi, în ziua în care încheiem opt ani de muncă comună, țin mai înainte de toate a vă mulțumi pentru neîncetata osteneală ce v'ați dat pentru învățătura unui elev, adeseori foarte lenș.

Acest frumos dar, ce-Mi oferiți în această zi

Imi va rămânea ca o veșnică amintire a acestei dintâi epoci a tinereții Mele, atât de bogată în învățături. Epoca aceasta, micile ei mizerii, va fi una din cele mai ferice ale tinereții Mele. De sigur că în acest răstimp mult ne-am năcăjit împreună — după cum spunea d. Matei Dimitrescu — dar orice umbră neplăcută va fi ștearsă de luminile ce Mi le-ați dat. Dela dvoastră am învățat multe din cele ce-Mi vor trebui în viață; dar M'ați învățat pe lângă acestea încă două lucruri ce-Mi vor folosi și mai mult în viitor: iubirea de graiu și iubirea de neam.

„Privindu-vă pe toți întruniți aici, împrejurul Meu, constat cu cea mai adâncă mâhnire că lipsește unul, pe care nemiloasa moarte l'a răpit încă tânăr și verde din mijlocul nostru.

„Ion Cionca a fost acela care a început opera; Dvoastră sunteți acei cari a-ți adus-o la bun sfârșit. El a fost primul care, arătându-mi nenorocirile trecutului, M'a făcut să prețuiesc frumusețea zilelor de azi.

„O tu prea iubit dascăl! Primește azi prinosele Mele de recunoștință pentru adâncă iubire de țară cu care M'ai însuflețit. Tie îți voi fi veșnic recunoscător, căci tu ai fost întâi care Mi-ai grăit de basmele și vitejiile Românilor.

„Și acum, dlor profesori, simt o mare fete care privind această statueta, care înfățișează pe Horațiu, drept simbol de gândire și iubire de neam. De câte ori voi privi darul Dvoastră Imi voi aminti frumosul timp petrecut împreună și el va fi pentru Mine un imbold la muncă

Turnătorie de fer și fabrică de mașini societ. pe acțiuni

Oradea-Mare (Nagyvárad) Össi-ter.

Fabrică de mașini agricole, de pluguri și de șinuri pentru căi ferate înguste; construcții de fer, lucrări de comunicație, atelier pentru reparaturi, birou tehnic. TELEFON n-rul 34

datorie. Încă odată vă mulțămesc din tot sufletul Meu!”

Iar în seara zilei de 29 Iunie st. v. a urmat un prinz la castelul Peleş, la care au luat parte, pe lângă rege și regină, principii moștenitori, principele Carol și principesa Elisabeta, dnii profesori examinatori și Curțile regală și princiară, în total 30 de persoane.

Ministrul instrucțiunii publice a tipărit o diplomă specială de bacalaureat pentru A. S. R. Principele Carol. În diplomă se prevede că A. S. R. a absolvit secțiunile reală și modernă ale liceului, conform regulamentelor școalelor secundare în vigoare. Diploma va fi prezentată A. S. R. în cursul acestei săptămâni de către d. Pangrati, ministru ad-interim la instrucția publică.

„Ord.”

Episcopia maghiară.

D-nul N. Iorga despre întemeierea episcopiei maghiare.

Episcopia maghiară va fi deci. Dumnezeu va vorbi ungurește cu Români cari numai în biserică mai auziau limba ce fusese sute și mii de ani a înaintașilor lor.

Plângerile Românilor au fost zădarnice. O prevăzusem. Ne întoarcem la argumentul adus atunce: Papalitatea, putere de pe această lume, întărește. Și mai greu decât bieteale noastre opinci a tras cisma cu pîteni a Statului unguresc. Cu ce drept i s'ar fi cerut Preasfântului Părinte să-și jertfească interesele pentru cei puțini, slabi și fără organizare?

Cei cari-și uitaseră limba, vor zice și „Tatăl Nostru” în limba stăpânitorilor. Când va timp se vor mai numi pe sine Români și apoi vor părăsi și acest obicei, ajuns acum primejdios. Așa moare o conștiință națională.

La sfârșit prin silă, la început însă prin abdicare. Și această întâmplare tristă trebuie să ne slujească de învățătură. Politica mare poate avea succesele ei strălucitoare, dar ea nu plătește decât prea puțin fără politica mică a îngrijirii sufletelor de aproape, pentru toți aceia cari fac parte dintr'un neam. Căci, altfel, azi sau mâine lupul va intra în stănd.

Și nu va fi numai el vinovat pentru oile sfâșiate.

N. Iorga.

„Unirea” despre episcopia maghiară.

Tot în chestia episcopiei maghiare facem loc următorului important articol, apărut, sub titlul de mai sus în „Unirea”, care precum se știe reflectează întotdeauna părerea și sentimentele cercurilor celor mai autorizate din sânul bisericii noastre gr. cat. rom.

În sfârșit totuși s'a înfăptuit aceea, la ce nu ne așteptam. Căci ori cât de mult se scria prin ziarele maghiare, că vremea cea mai scurtă va sosi dela Roma decretul de canonizare a noii episcopii gr.-cat. totuși nu ne venia să o credem erau așa de clare cuvintele bulei, „Ecclesiam Christi”, prin care se înființează Provincia noastră mitropolitană greco-catolică română, așa de precise decretale Conciliului provincial al III prin care se statorosește absoluta independență a acestei provincii, cât nu credem, că se va putea trece cu atâta ușurință peste ele.

Și cu toate acestea s'a trecut, sguduind în același timp toată nădejdea noastră, ce o mai aveam în scutul de apărare a scaunului papal.

Uniți de abia 200 ani și ceva cu Biserica Romei, între marginile așezămintelor bisericești răstărite, în mijlocul luptelor, cu dușmanii, cari nu odată, cercau să folosească biserica noastră spre

scopurile lor tănuite, aservindu-o puterii vremelnice de stat, ne mângăiam cu gândul, că Roma nu ne lasă. Astăzi și nădejdea aceasta am pierdut-o. Enciclica papală despre canonizarea noii Episcopii, din care publicăm părțile de competență, ne vestește acest crud adevăr: 83 comune se rup fără nici o șovăire din trupul provinciei noastre mitropolitane, aruncându-se căteva zeci de mii de credincioși în brațele unei mame vitrege, care nu mântuirea, ci peirea lor o vrea. Și ne doare așa de mult nedreptatea aceasta grozavă ce se face și bisericii și neamului românesc, pentru că ne vin din două locuri, de unde nu ne așteptam.

Merităm noi mai multă considerație și dela capul statului și dela al Bisericii, pentru că și unuia și celuilalt fii și supuși credincioși le-am fost în toate timpurile, și gata am fost totdeauna la orice jertfă, ce s'a cerut dela noi. Iar mulțămita? ...Nu ni-se îngăduie nici măcar aceea, de a ne ruga lui Dumnezeu în limba maicei noastre!... E așa de nespuse amărăciunea, ce stăpânește pe credincioșii noștri dela un capăt până la celălalt al țării, cât nu se poate închipi. Și azi cât de ascultători fii ai sf. Scaun Pontifical suntem, totuși nu putem să ne ridicăm vocea și să nu protestăm cu toată tăria contra dispozițiilor acestei enciclice, atât de stricicioase bisericii noastre unite. Nu putem tăcea nici o clipită, ca să nu ne cerem cu totadinsul ca sf. Scaun, să n'o execute ori cel puțin s'o modifice. Și o facem aceasta conduși de cea mai intimă convicțiune, ca sf. Scaun a fost înșelat și rău informat.

Căci nu se poate crede, că acelaș Cap al bisericii, care ne laudă pentru credința și fidelitatea noastră, în acelaș timp să ne facă odioasă biserica și pe credincioșii ei să-i dea pradă unor uneltiri dușmănoase.

Nu se poate ca Scaunul papal să degradeze așa de mult biserica catolică, cât să o facă unequaltă în mâinile unor politicieni necinstiți, lucrînd și din a sa parte la nimicirea unei națiuni, care a ținut totdeauna la acea biserică.

Nu se poate ca urmașul sf. Petru să urmeze de jurisdicțiune pe trei Episcopii, răpindu-le parohii fără să-i întrebe și ciuntindu-le diecezele după placul unor oameni fără de Dumnezeu.

Nu se poate ca urmașul sf. Petru să lucreze pentru răsvrătirea unui milion de credincioși, turburîndu-le pacea din biserică și împingându-i la fapte, a căror urmări dezastruoase de pe acum se pot prevedea.

Și cine va răspunde atunci? acei cari au spus neadevăruri spre a înșela pe Capul bisericii și spre a neterici și îndreptăți o biserică infloritoare, — ori noi, cari dându-ne seamă de mărimea primejdiei, atragem de pe acum luarea a-minte acelor în drept?

De aceea rugăm cu toată căldura pe P. P. S. S. noștri Arhieri, cari și până acum și-au făcut datorința cu vrednicie, să grăbească a informa pe sf. Scaun de marea primejdie în care această enciclică a aruncat biserica românească unită, și să-i atragă atențiunea, că nu se pot trece dela un rit la altul zeci de mii de credincioși, fără voia lor și fără măcar să fie întrebați, nici nu pot fi dați păstoririi unor străini, și scoși din legăturile unor dieceze, în care s'au născut și-au trăit indestulți atâta timp. De odată credem, că e ocazia să se publice toate actele referitoare la înființarea Episcopiei maghiare, spre a se arăta lumii mijloacele ticăloase de cari s'au folosit cei ce au lucrat pentru înființarea ei.

Ori cât de gravă e situația, ce ni s'a creat, noi nu vom despara, ne vom desvâli piepturile și în fața acestei primejdii ce năvălește asupra noastră și vom lupta cu încredere în Dumnezeu care nici când nu ni-a înșelat, apărîndu-ne până la ultima clipită limba și legea, cari nu vom suferi să ni le răpească nime!

Scrisoarea deschisă a contelei Tisza.

În scrisoarea adresată alegătorilor săi din Arad, contele Tisza spune următoarele:

„În situația mea de președinte al camerei sunt silit să-mi impun oarecari rezerve cu atât mai vădit că în actualele împrejurări politice n'aș dori să dau prilej adversarilor ca să-mi răstălmăcească unele cuvinte, răscolind din nou patimile și aruncând pe cetățenii patriei în vâltoarea luptelor politice. Nu pot discuta prin urmare deocamdată chestiunile mari principiare, cari deosebesc diferitele partide din parlamentul ungar. Datorința impusă mie ca președinte al camerei de a susține ordinea parlamentară, trebuie să prevaleze orice interese de ordin politic.

Încă pe timpul guvernului Khuen s'a făcut o înțelegere, în sensul căreia toate partidele s'au unit asupra necesității de a reforma punctele excepționale din proiectele militare. Ca o chestiune controversată s'a prezentat numai articolul XVIII de lege din 1888. Acest articol a adus apoi la suprafață așa numita rezoluție, primită la timpul său de guvern și de majoritate. Când însă guvernul a încercat să-și valideze voința, a întâmpinat rezistența coroanei. Ajuns într-o situație grea și neașteptată, ca să ferească națiunea de o rușine, guvernul s'a vădit silit să renunțe la realizarea dorinței sale și, pe lângă menținerea și mai departe a punctului său de vedere, să se mulțamească cu situația existentă, cu status quo.

E adevărat că între acestea opoziția a oferit provizoriul, care prevede de altfel urcarea contingentului, ba asigură chiar și serviciul de 2 ani, dar numai pentru 3—4 ani. După acest timp era să deschidă teren liber noilor pretenții ale cercurilor militare. Faimosul provizoriu, cu care a surprins partidul lui Justh lumea în decembrie trecut și care, evident, nu era alta decât o cochetare cu cercurile de sus, a fost primit cu neîncredere chiar și de partidul independist de sub șefia lui Kossuth. Opoziția unită mai târziu, a pus majoritatea în fața alternativei: ori să primească condițiunile nelojale și vătămătoare impuse de § 43 al articolului XVIII din 1888, ori apoi să asculte de opoziție, acceptând provizoriul propus de ea, cecece majoritatea, fiind responsabilă față de națiune, nu putea face, deoarece bine știa că, trecând cei 3—4 ani ai provizoriului, Viena într-o situație poate schimbată și mult mai grea decât cea actuală va veni cu pretenții și mai mari, în grad cu mult mai înalt păgubitoare intereselor națiunii. Între astfel de împrejurări ministrul președinte nu putea face alta decât să propuie acel modus vivendi, care avea să amâne intrarea în vigoare a reformelor militare pe anul viitor, adică după punerea pe biroul camerei a proiectului de reformă electorală. Propunerea aceasta a întâmpinat însă cea mai crâncenă obstrucție din partea opoziției, care în cele din urmă a degenerat în obstrucție tehnică.

Unsprezece luni au zăcut proiectele militare pe biroul camerei și după acest timp tot așa de departe eram de sfârșitul desbaterilor ca și la început. Abia 50 de deputați din opoziție uzau de dreptul de a vorbi și după câțiva timp nici un orator nu mai putea vorbi, din cauza obstrucției, tehnice la chestiile dela ordinea zilei, la proiectele militare. Pe de altă parte înfăptuirea lor era tot mai mult reclamată, de alte chestiuni ce așteptau să fie rezolvite, de nevoile monarhiei, și de întreaga opinie publică a țării. Amânarea și mai departe a lor amenința să aducă cele mai mari pericole pe capul națiunii și chiar unii dintre membrii opoziției au recunoscut acest lucru.

Nu mai puteam sta la îndoială. Trebuia să se afle o modalitate, prin care să i se dea majorității puțința de a vota reformele militare. Aceasta am făcut-o atunci când refuzând să dau loc ședinței secrete cerute de opoziție și să dau cuvântul deputatului înscris să vorbească, am invitat camera să voteze reformele militare. Declar cu conștiința deplină împăcată că procedând astfel, am scăpat parlamentul ungar de o criză și țara de o primejdie cu urmări incalculabile. Mi-am făcut conștient datorița ce mi-o impuneau încrederea primită dela majoritatea camerei, parlamentarismul și spiritul legii și dreptul națiunii.

O asemenea procedură a președintelui camerei nu stă singură în istorie. E un fenomen general în istoria tuturor parlamentelor, că se ivește minorități anarhice care amenință drepturile națiunii prin tendințele lor anarhiste. Lupta de veacuri între drepturile națiunii și interesele parțiale ale unei grupări, care trece ca un fir roșu în istoria omenirii, a luat în timpul nostru forma aceasta a luptelor parlamentare. După cum odinioară interesele unor clase, rase și oligarhi puternici se ciocneau, dând atacuri când pe față când pe ascuns împotriva intereselor publice, ale statului și națiunii, așa și acum interesele separatiste se ciocnesc în viața parlamentară cu drepturile și interesele națiunii. Iarăș și iarăș s'au reînnoit și se reînnoiesc luptele în sânul tuturor parlamentelor, și interesele publice, drepturile națiunii și parlamentarismul numai atunci vor putea triumfa în aceste lupte, când președintele camerei și majoritatea pun mai presus de toate, mai presus de regulamentul camerei sau alte regulamente cari pot servi câteodată tendințele de distrugere ale unor inconstienți, drepturile de existență ale națiunii.

Ca o armă de apărare deplin justificată a intereselor națiunii față de tendințele distructive ale unora sau altora trebuie să privim proiectul de lege care prevede chiar lipsirea de mandat a deputaților renitenți. Adevărat că pentru o asemenea măsură drastică nu avem exemplu în parlamentele mari europene, și e deci foarte explicabil de ce nimeni nu a înțeles proiectul atâta revoltă în sânul patrioților obicinuiți cu imitarea exemplului străine. Două observații simple vor reduce la adevărata ei valoare revolta patrioților. Una e, că toate parlamentele din lume sunt bine înarmate cu o sumă de măsuri disciplinare împotriva deputaților renitenți. Parlamentul francez are o întreagă scală de asemenea măsuri disciplinare. Acela care, exclus odată dela sedințe, totuși se prezintă la o sedință a camerei înainte de a expira termenul de excludere, e aruncat pur și simplu în temniță, cum ne dovedește cazul deputatului Baudry d'Asson. Tot așa drastice măsuri prevede și parlamentul englez. Și în parlamentul din Anglia numai prin cele mai drastice măsuri s'a putut pune capăt obstrucției irlandezilor.

Dacă undeva, atunci de bună seamă la noi se simte mai arzător trebuința măsurilor drastice și mai ales se va simți după reformarea regulamentului intern al camerei. Dar și până atunci trebuie să asigurăm într'un fel oarecare mersul normal al desbaterilor parlamentare. Scandaluri s'au întâmplat în toate parlamentele europene, dar nicăieri nu găsim un exemplu asemănător celor petrecute în camera ungară, că anume o decizie legală a camerei deplin justificată, prin care se exclude un deputat dela mai multe sedințe, să fie declarată din partea minorității, fără multă bătaie de cap, ca nelegală și călcată apoi în picioare de deputații renitenți. Să închidem prăvălia, dacă altfel nu ne putem feri, să declarăm că singuri nu ne știm guvernarea, că nu vrem ca expresia politicii ungare să fie parlamentul ungar. Dar dacă dorim ca națiunea noastră să fie o națiune liberă, ca ea singură să se guverneze, dacă dorim ca parlamentul ungar să însuflească respect atât în țară cât și afară de hotarele ei, atunci să ne îngrijim din vreme, ca membrii camerei să nu își poată bate joc, cu atâta cinism și cutezanță, de hotărârile legale ale ei.

Dacă se ivește necesitatea de a introduce măsuri drastice împotriva deputaților renitenți, asta numai minorității i se poate mulțami. De cumva însă minoritatea, ținând cont de faptul acesta, se va decide să se reîntoarcă în cadrele normale ale vieții constituționale, atunci de sigur nimeni nu va cere votarea unei legi care între împrejurări schimbate își pierde valoarea ei de mai înainte. Bine să-și dea seama deputații din opoziție că stau în fața unei tabere compacte, conștie de forța și valoarea ei, care numai în momentul suprem, silită de împrejurări a primit lupta, dar atunci a și luptat cu bărbăție în interesul națiunii și acum, după ce bună luptă a luptat pentru neam și patrie, nu va lăsa ca națiunea să fie despoiată de rezultatele luptei. Mulțumită lui Dumbrăveanu, am oprit națiunea pe un povârniș primejdios, pe care alunecă de 20 de ani încoace. Lăsând-o, de dragul lozincelor frumoase sunătoare ale opoziției, să cadă și mai departe pe povârniș, am fi ajuns în curând la degenerarea

totală a parlamentarismului ungar, la nimicirea vazei și a puterii națiunii și a țării.

Convingerea mea nestrămutată este că trebuia să pornim odată pe această cale, dacă nu voim să ajungem la ruină. Adevărului acestuia i-am consacrat de un lung șir de ani toată capacitatea, toate forțele mele. Acelaș lucru l-am propus și înainte cu 13 ani, pentru care Apponyi m'a numit maniac. Fiindcă după judecata lui Apponyi e maniac acela care 13 ani în șir a mers pe aceeaș cale, pe calea celor mai intime ale sale convingeri, întemeiate pe experiențe îndelungate și repetate, în grai și în scris, an de an întărit de noi evenimente, de nouă pățanii. Doamne, ce recunoaștere naivă a propriei inconsecvențe, ce acuză a propriilor slăbiciuni. Da, dacă ați urmărit cariera politică a lui Apponyi, atunci de sigur veți înțelege, de ce, după părerea lui, e maniac acela care e consecvent. Dar să mă ierte Apponyi: acela care-și schimbă mereu vederile în chestiuni mari politice, care se pleacă în toate părțile ca trestia bătută de vânt, acela care în timp scurt de abia opt ani de două ori dă mână de ajutor obstrucției, ca apoi să îndrepte cele mai vehemente atacuri împotriva ei, acela nu e maniac, ci e cea mai ridicolă slăbălează politică. Un astfel de om ar trebui să-și dea bine seama, înainte de a osândi faptele politice ale patrioților drepti și consecvenți. Față de atacurile lui pot afirma cu conștiința împăcată că drumul pe care merg eu, e drumul greu al convingerilor, al împlinirii datorințelor și al servirii patriei, drumul care singur duce la mărirea națiunii. Și numai până voi merge neclintit pe acest drum, merit și pot cere cu fruntea înălțată încrederea și sprijinul alegătorilor mei.

Geszt, 16 Iulie, 1912.

Ștefan Tisza.

Dela frați

DIN ROMÂNIA.

Plecarea principelui Carol din Vălenii-de-Munte. Luni, după ce prințul Carol a audiat la cursul de vară dela Vălenii-de-Munte, a părăsit localitatea luând drumul spre Ploiești. De aci a plecat în automobil spre Sinaia. Imediat după ce a eșit prințul din oraș, a început o ploaie torențială, cea ce cu siguranță a cauzat dezagrame în călătoria prințului.

Delegația română la președintele republicii franceze. Delegația consiliului municipal a primăriei Capitalei, a fost primită în audiență luni la orele 4, la președintele republicii franceze, d. Fallières. Președintele Republicii și-a exprimat mulțumirea ce o simte pentru vizita delegației consiliului municipal din București. După audiență, delegația a fost invitată la o garden-party. Seara, după dejun, delegațiunea a făcut o excursie pe Sena, când, de pe bordul vaporului au asistat la splendide focuri de artificii.

Se telegrafiază din Paris:

Marti a avut loc un dejun la Legațiunea României la care au luat parte vechiul și actualul consiliu municipal al Parisului, dl Mitilieu, prefectul poliției din București și personalul superior al legațiunei române. Cel dintâi toast a fost pronunțat de ministrul României, d. Lahovary, care a închinat pentru președintele republicii franceze. A răspuns președintele consiliului municipal, dl Galli, care a toastat pentru națiunea română. D. Dobrescu a închinat pentru dl Galli și pentru d-na Lahovary. Ministrul României a toastat apoi pentru guvernul francez. După dejun a avut loc o mare recepție la care au luat parte d-nii Antoniu Dubort, președintele Senatului; Lepine, prefectul de poliție; d-șoara Elena Văcărescu; colonia studenților români și alte importante personalități pariziene.

Enescu a executat elegante cântece la vioară și a fost aplaudat călduros. Seara s'a dat un banchet la „Café de la paix” și după aceea delegații municipalității bucureștene au asistat la operă la o reprezentație de gală cu „Samson și Dalila”. Plecarea ediilor bucureșteni e fixată pentru astăzi.

Un incident cu prilejul vizitei edililor noștri la Paris: Se știe că printre delegați se afla și dl Ionel Protopopescu-Pache, căruia tot timpul primarului și consilierii Parisului îi ziceau M. Protopopescu-Pașa, fiindcă literele ch pe frațuște se citește ș. Cum însă dlui Protopopescu îi convenea acest titlu, dânsul n'a făcut nici o rectificare asupra chipului cum i s'a schimbat numele.

La prezentările făcute președintelui Republicii, dl Galli a recomandat pe tânărul ajutor de primar cu titlul de Protopopescu-Pașa. D. Fallières, mirat, întrebă:

— Cum, în România mai aveți pașale turcești în conducerea afacerilor statului? Cei de față nu și-au putut ține răsul și d. Dobrescu a trebuit să dea explicații asupra numelui subalternului său.

DIN BUCOVINA.

O frumoasă serbare națională în Pătrăuți lângă Suceava.

Zilele trecute s'a aranjat o frumoasă serbare națională în casa societății „Viitorul”. După ce s'a absolvat obicinuita sf. liturghie în biserică, s'a adunat poporul la îndemnul neobositului muncitor național păr. Constantin Morariu la casa națională, unde s'a aranjat un fel de expoziție nut cuvântări populare, pline de învățături folositoare norodului, care au fost ascultate de norod cu mare dragoste și băgare de seamă. Apoi au urmat frumoasele surprinderi pentru popor. S'a aranjat un examen improvizat pentru tineret din religiune și anume testamentul vechiu și nou. Aci tineri, cari au răspuns mai bine la întrebările din religiune au fost premiați și au primit premii de câte 10, 9, 8, 7, 6 și 5 cor. Admirăm frumoasa idee a păr. Morariu de a populariza cunoștințele sf. scripturi, care este izvorul cel mai bogat de înțelepciune și povete înălțătoare. Temelia deșteptării intelectuale la ovrei e învățătura temeinică a talmudului. Copii ovrei adunați în „Cheiderii lor” sunt siliți să învețe bine așezămintele religiunii lor.

Apoi au urmat premiarea fetelor, cari au fost îmbrăcate în portul cel mai frumos național. Fetele au primit premii de câte 8, 7, 6, 5 și 4 coroane. S'au mai împărțit la fete panglici tricolore și foi de laur aurite. Impărțirea premiilor a fost însoțită de o frumoasă cuvântare patriotică a păr. Constantin Morariu. Premiarea porturilor naționale înseamnă întărirea dragostei pentru portul național. Ideea a fost foarte frumoasă și națională.

Cea mai originală idee însă a fost premiarea mamelor, cari au îngrijit mai bine pentru copilașii lor dela 1 până la 3 ani. Și ca premiarea să se facă cu dreptate au fost invitați la aceasta serbare și doi medici români din Suceava. Dr. Grigorovici și Lupu și pe baza expertizei medicilor s'au împărțit premiile mamelor. Și aici a ținut păr. Morariu o cuvântare foarte pătrunzătoare, arătând norodului țărănesc, că îngrijirea trupei înseamnă înțelegerea și de mare însemnătate pentru rădicarea unui popor tare, vânjos și muncitor. Igiena populară, rostul și însemnătatea ei pentru viitorul neamului nostru, iată ideea măreată intrupată în premiarea mamelor cu copiii cei mai sănătoși și bine îngrijii. Întru toate păr. Morariu a fost ajutat de preotul Fărtăies. Laudă lui. Laudă și medicilor români, cari au cooperat la reușita acestei serbări frumoase.

Preotul Morariu ni este bine cunoscut de vremurile, când a fost cooperat la biserica s. Paraschiva din Cernăuți. A fost și a rămas un păstor sufletesc model, un povătuitor și ocrotitor priincios al poporului, un muncitor ideal național. Expoziția aranjată în 30 Iunie a. c. de păr. Constantin Morariu nu e o întâmplare efemeră (trecătoare) ci u eveniment cultural de însemnătate istorică. Cele trei categorii de premii (pentru religiune, port național, copii bine îngrijii) întrupează trei cardinale pentru salvarea neamului nostru: Credința în Dumnezeu, tradițiunea strămoșească și igiena populară. Cu mândrie nespuse înregistrăm aceasta frumoasă faptă a unui preot român, care merită laudă și recunoștința tuturor Românilor.

(Foala Poporului)

Pentru închegarea rândurilor studentești.

— Conferență. —

De Dr. Horia Petra-Petrescu.

(Continuare.)

IV.

Chestionarul acesta poate fi privit cu sentimente deosebite — poți să rizi de pedanteria germană — poți să-ți bați chiar joc de ea — dacă te gândești însă mai serios nu cred că nu vei recunoaște marile calități, marile foloase, cari le poate aduce.

Imi închipui un student român, care vrea să iasă din atmosfera îmbăcsită a universității unde studiază, fără de perspectivă de orizonturi mai largi. Studentul e sărac, n'are mijloace principale, ca să cutriere Germania, Austria sau Franța, să facă experiență pe spinarea proprie. Ii trebuie o mână de ajutor, pe care n'o află, fiindcă n'are prieteni, cari să fi fost pe unde vrea să studieze el. Astfel trăiește lipsit de bușolă, în orașul unde nu se simțeste bine, nu mai lucrează cu rîvna, cu care ar trebui să muncească și cu omoară, încet pe încetul, tot spiritul de inițiativă, toată tendința de prosperare, pe care le nutrise în piept.

Ii vine în mână însă revista studentească. Din ea află despre viața studentească din Austria, din Germania, din Franța, chestionarul menționat mai sus, umplut cu date conștientioase, îi dă informații cum este traiul în Viena, în Berlin, în Lipsa, în București, în Paris. E altceva acum. Are pe ce să zicăscă mai departe. Se uită la pungă, își numără bănișorii, face socoteală cu multă inimă, se gândește la câte un stipendiu, la câte un unchiu, la câte o mătușe, și-și zice într'o bună zi: „Fie ce va fi! Plec! Vreau să-mi lărgesc orizonturile! Acolo nu mă voi simți în străini, căci, după cum citesc, sunt câțiva români, cari au să-mi dea informații și mână de ajutor în primele săptămâni!”

Iată un folos mare al revistei studentești, conduse bine.

Inchivuiți-vă că chestionarul de mai sus este umplut de câte un student român de inimă din orașele principale cu universitate — și că chestionarele acestea apar, an de an, în revista studentească. Informațiile acestea sparg ghița, dau îndemnuri de muncă, formează ințel pe încetul un contingent mult mai mare de tineri, cari vor pleca în străinătate, să cunoască culturi străine și să aducă ce este bun, la noi, ca să transplanteze rațional ideile sănătoase în cultura noastră.

De munca aceasta avem nevoie mare.

După cum știți și Dvoastră, ordinațiunea ministrului maghiar de interne, din 3 Septembrie 1898 (No. 93.289), face cunoscut că autoritățile Ungariei nu vor mai contrasemna atât de des stipendiile pentru străinătate. O diplomă din străinătate nu se va mai recunoaște până ce examenele nu se vor depune din nou în Ungaria.

Evident, statul ungar vrea să-și populeze cât mai bine universitățile sale — nu este însă tot atât de priincioasă pentru dezvoltarea spiritului nostru ordinațiunea aceasta. Străinătatea ne va da puțința să tragem paralele între ce avem noi și ce au străinii, între cultura din țara noastră și cultura străină, încât câteva semestre de studiu la universități străine se impun ori căru student, care are tragere de inimă față de studiul său.

Dar nu numai informațiile despre trai și despre posibilitatea vizitării muzeelor, a teatrelor cu prețuri scăzute se pot publica în revista studentească.

Am urmărit activitatea mai multor reviste germane re soiul acesta și pot să dau deslușiri interesante despre terenul de activitate al unei reviste studentești germane.

Iată, după „Akademische Nachrichten”, (Nr. 3, 1904) revista studenților sași dela noi, un proiect al cercurilor de activitate în sânul societăților și revistelor lor:

1. Cultivarea pentru viață în serviciul neamului săsesc — scopul asociației studentești.

2. Studiul istoriei poporului, a literaturii, a politicii și a economiei lui naționale.

3. Mai cu seamă studiarea părții naționale în legătură cu științele.

4. O teorie științifică a politicii.

5. Elementele economiei politice aplicate.

6. Sporirea bibliotecii studentești cu opere științifice și naționale de actualitate. Referate despre cărțile principale dela ordinea zilei, din diferite domenii — apoi discuția asupra lor.

7. Recomandarea lecturii potrivite din literatură, din cărțile științifice.

8. Promovarea muzicii (canto), a gimnasticii, a scrimei, a adunărilor studentești și a petrecerilor lor. Legături intime cu societatea compatrioților din orașul respectiv.

Am redat numai câteva puncte, din cele multe ca să vă puteți face o idee despre sfera de activitate impusă de societățile germane membrilor lor.

Asupra unor puncte din programul acesta pot fi păreri deosebite, unele din punctele acestea nu le-aș vedea bucuros în revista studentească română plănuită — în întregime însă este un plan bine stabilit, care își impune.

Dela compatrioții noștri sași putem învăța în privința aceasta. Studentimea lor este organizată mult mai bine decât a noastră.

În 1894 au înființat în *Reghinul săsesc* o asociațiune a studenței săsești transilvane, (Bund der „siedlbürgisch-sächsischen Hochschuler”) care își are organul său propriu „*Akademische Blätter*”. Iată câteva subiecte tratate în revista aceasta, care apare sub conducerea lui *Georg Barthmes*, în *Sibiu*, în editura librărilor *W. Krafft*, și costă 4 cor. pe an:

Discuțiuni critice despre relații sociale și studentești, germane.

Prelegeri din istoria și literatura germană.

Indegetări relative la studiu și la cariera apucată.

Lucrări științifice despre patria mamă, despre dialectul săsesc, numirile de persoane, biserică, legende naționale, chestiuni religioase, întrebări sociale, abstenență, *călătorii prin Transilvania*, la *svabii din Bănat*, la germanii de pe lângă *Rin*.

Poezii studentești.

Rapoarte despre activitatea societăților studentești.

Adresele studenților din diferitele orașe — eventual schimbarea adreselor.

Statistici.

Acesta este, pe scurt, cercul de activitate impus de revista studentească colaboratorilor ei. (Vezi Nr. 1 din anul IX, 1904).

Este o plăcere să frunzărești o astfel de colecție a revistei studentești. Fiecare oraș își are corespondentul său. Viața studentească, cu discuțiile ei, cu serbările ei, se reflectă în paginile acestea, ca într'o oglindă fidelă.

Adresele tuturor studenților sași sunt însemnate cu conștientiozitate. Descrierile de călătorie prin diferite ținuturi, pe unde trăiesc germanii, sunt pline de poezie și de vigoare. Primești îndemnuri de a imita pe studentul, care descrie călătoria. Mai trebuie să amintesc că informațiile privitoare la trai în diferite orașe sunt cât se poate de conștientioase, la un popor, care este atât de bine organizat în toate privințele?

Imi închipui o astfel de revistă românească. Ce emulație frumoasă, nobilă, s'ar putea naște în urma rapoartelor publicate din diferitele orașe. Societățile studentești române nu vor vrea să rămână mai pe jos de surorile lor dintr'alte orașe. Și vor aduce calitativ și cantitativ material tot mai bun și mai folositor.

Ca să nu fiu prea obositor în această conferență a mea, care văd că ia o proporție prea mare, nu voi mai cita din viața studentimei germane, decât numai câteva date, ca să vedeți cât de puternică și cât de binefăcătoare este presa studentească germană.

(Va urma.)

Cronică externă.

Un împrumut bulgar fără scop vizibil. Ziarele aduc știrea că ministrul de finanțe al Bulgariei, Teodoroff, a obținut dela băncile franceze un avans de 25 milioane franci în schimb de bonuri de tezaur. În ultima sa ședere la Paris, ministrul a încheiat în principiu, un împrumut de conversiune ridicându-se la suma de 180 de milioane de lei. Se dă ca sigur că guvernul francez pentru a-și da aprobarea sa acestei operațiuni ar fi pus condiție că el să fie întrebuințat exclusiv pentru opere de producție și de ordin economic. Din acestea ar rezulta că guvernul bulgar a luat angajamente formale privitor la observarea unei atitudini pacifice față de Turcia. Totuși cu privire la avansul de 25 de milioane primit de către dl Teodoroff asupra întregului împrumut care se va face la toamnă, se pot naște bănueli. Guvernul bulgar deocamdată nu are nevoie urgentă de bani. Plățile pentru care se zice că va fi efectat sunt prea puțin urgente. În asemenea caz cu toate asigurările și zvonurile optimiste, îngrijorarea nu poate fi înlăturată.

Răsunetul evenimentelor din Turcia în Bulgaria. Cu toate că afacerea împrumutului poate de loc la bănueli, încercăturile din Turcia, nu au avut, în Bulgaria, răsunetul ce s'ar fi așteptat. Motivul poate fi și faptul că regele Ferdinand, principalul factor al politicii externe în Bulgaria, nu se află în țară, astfel că cercurile politice nu știu ce atitudine să observe.

În legătură cu aceasta este vrednic de semnalat și agitația nesuccesă a unor anumite cercuri revoluționare de a stârni o mișcare pentru intervenție în Macedonia.

O inițiativă de felul acesta a fost luată de către partizanii decedatului general Tonceff, care au pornit meetinguri în toată țara spre a anima interesul față de Macedonia.

Mișcarea aceasta însă a rămas fără echou.

Criza din Turcia. Cabinetul otoman a demisionat și sultanul l'a incredințat cu conducerea provizorie a afacerilor până la construirea noului cabinet. Cauza acestei demisionări sunt dificultățile ce s'au ivit în ultimul moment în jurul numirii de ministru de război a lui Mahmud Muktar Pașa, a cărui condiții cu privire la chestia albaneză cabinetul le-a declarat de neacceptabile. Mahmud Muktar Pașa a cerut împuternicirea cea mai largă în conducerea unei comisiuni de împăciuire în Albania. O altă condițiune pusă de el a fost reconstruirea temelnică a cabinetului, nevoind a face parte din un cabinet, care și-a perdut încrederea corpului ofițeresc și care nu s'ar fi putut menține cu toată încrederea votată de cameră. Argumentările lui par a fi fost ascultate și primite, căci înainte de a fi numit, întreg cabinetul și-a înaintat demisia. Cine va forma noul cabinet nu se poate încă ști, dar se poate lua ca sigur, că Mahmud Muktar Pașa își va primi locul său în noul cabinet.

Vestea demisionării a adus-o la cunoștința camerei președintele ei, pricinuind o surprindere mare după cele întâmplate în ședința premergătoare, când i s'a votat încredere cabinetului. Președintele senatului și cel al camerei au fost chemați la palat, unde au luat parte în consiliul ținut asupra noii situațiuni. Deodată cu vestea demisionării s'a răspândit și știrea despre o telegramă a sultanului, prin care ambasadorul otoman la Londra Tewfik Pașa e numit mare vizir și provocat a se reîntoarce imediat la Constantinopol, dar se crede că Tewfik nu va primi acest post. Se mai combinează încă și încredințarea din nou a fostului mare vizir Said Pașa cu formarea noului cabinet.

Junii turci au luat la cunoștință în ședința lor demisia cabinetului dar au dat expresiune surprinderii lor, că aceasta s'a întâmplat, după ce două zile mai înainte camera aproape unanim i-a votat încredere cabinetului. Din cercurile lor s'a străcurat știrea unei formări a noului cabinet sub conducerea fostului ministru de externe Assim Bey, la caz că Tewfik Pașa ar refuza de-a forma cabinetul.

Școala comercială din Brașov.

Aviz pentru anul viitor.

Anul școlar 1912/1913 se va începe la 1-ma Septembrie v. 1912. Inscriserile se fac de Direcțiune în zilele de 1, 2 și 3 Septembrie v.

Pentru a se împiedeca o aglomerare prea mare de elevi în clasa I-a comercială și a se putea face o selecțiune mai bună a lor, conferința a adus următoarea hotărâre:

1. Prenotările pentru înscriere în clasa I. comercială să se facă în fie-care an prin adresă în scris până la 15 August st. v. la Direcțiune.

2. Lista celor prenotați să se pertracteze în conferința de începere a anului școlar, în care se va decide eventuala primire sau respingere.

3. Sub nici o împrejurare să nu se primească în clasa I. comercială un număr mai mare de elevi, decât cel admis de regulament, adică 40 de elevi.

4. Cei neinsinuați până la termenul fixat în punctul prim, precum și cei ce nu vor prezenta la însinuare atestatele convenite, pot fi primiți la școală numai în cazuri de tot esecțiune.

În clasa primă pot fi primiți numai acei elevi, cari au absolvat cu succes și pot produce atestat de trecere din clasa IV. gimnazială, reală sau civilă, dela o școală publică. La înscrierea tuturor se cere atestat școlar și atestat de botez.

Examenul supletorii și de emendare se vor ține în 1 și 3 Septembrie v. Cei ce vor întârzia atât dela acest examen, cât și dela înscriere, pot fi admiși numai dacă vor dovedi cu certificate demne de credință cauza întârzierii. Examenul de privatisti se vor ține în 3 Septembrie v. Aceștia au însă a se insinua în persoană la Direcțiune cel mult până la 1-a Septembrie v. 1912.

A) Didactru și taxe școlare.

§ 1. Fiecare elev primit la școala comercială superioară gr. or. română plătește la prima înscriere o taxă de înscriere de 8 cor.

§ 2. Didactrul anual pentru fiecare clasă e de câte 60 cor. de elev.

§ 3. Fiecare elev plătește pentru fondul de pensiuine al profesorilor anual câte 10 cor.

§ 4. Pentru amortizarea edificiului școlar se plătește anual câte 20 cor. taxă edilă din partea fiecărui elev.

§ 5. Elevii de confesiuni străine decât cea greco-orientală și greco-catolică română, precum și cei din țări străine, plătesc taxele înșirate mai sus duple.

§ 6. La înscriere fiecare elev e dator a mai plăti următoarele taxe și competențe în sumă întregă:

- a) 3 cor. pentru certificatul școlar,
- b) 1 cor. pentru biblioteca profesorală și școlară,
- c) 1 cor. pentru anuarul școlii,
- d) 2 cor. pentru societatea de lectură,
- e) 6 cor. taxă de excursiuni și alte cheltuieli școlare,
- f) 4 cor. pentru mijloace de învățământ și mobilier,
- g) 50 bani pentru locul de patinat.

Dela plățirea acestor taxe nu poate fi scutit nici un elev sub nici un titlu.

§ 7. Toate taxele se plătesc direct la Eforia școlară și direcțiunea are dreptul a primi și înscrie în școală numai pe acei elevi, cari aduc bilet de îndreptățire la înscriere dela Eforia școlară.

§ 8. Scutirea de taxele înșirate în paragrafi precedentii o face Eforia școlară.

B) Taxe de examene.

§ 11. Examenul de primire și examenul de clasă sunt libere de taxă.

§ 12. La examenul de clasă private, din câte un singur obiect, se plătește o taxă de 6 cor. de fiecare obiect, care revine profesorului examinator din obiectul respectiv, plus taxa de cor. 14.30 pentru director și certificatul școlar.

§ 13. Privatistii plătesc pentru fiecare examen de clasă toate taxele înșirate în acești paragrafi, plus taxa de examen de cor. 80 și taxa de certificat de cor. 2.30.

§ 14. La examenul de diferență nu se plătește didactru, ci o taxă de examen de cor. 120 și cor. 2.30 pentru tesimoniul de clasă.

§ 15. Absolvenții școlii au a plăti deodată cu înaintarea cererii pentru examenul de maturitate o taxă de examen de 20 cor., taxă de tesimoniu de maturitate 6 cor. și taxă pentru caiete de maturitate 3 cor.

La examenul din câte unul sau două obiecte, precum și la repetirea examenului întreg, se plătește taxa de 20 cor. și caietele.

§ 16. Nimeni nu poate fi scutit de achitarea taxelor înșirate în §§ 12, 13 și 14, ci ele trebuie achitate complet deodată cu înaintarea cererii concesiunii de examen. La caz de respingere a cererii, taxele plătite se restituie petentului. Dacă însă petentul nu se supune la examen la termenul fixat din orice cauză, pierde taxele plătite.

§ 18. Elevii de confesiuni străine decât cea greco-catolică română, precum și cei din țări străine plătesc taxele de examene duple.

C) Taxe de certificate școlare.

§ 19. Libere de taxe sunt numai conduitele semestrale și certificatele școlare ordinari dela finea anului.

§ 20. Oricari alte certificate sunt supuse la taxe și anume:

a) Certificatul anual sau semestral de pe unul din cei 3 ani ultimi costă 2 cor. plus timbru 30 bani.

b) Certificat de frecventare, de moralitate etc. costă 1 cor. plus timbru 30 bani.

c) Extras de pe certificatul de maturitate costă 5 cor. plus timbru 1 cor.

d) Certificate speciale de altă natură costă 5 cor. plus timbru 1 cor.

§ 21. Dacă certificatul cerut e mai vechiu ca de pe cei trei ani din urmă, taxa se plătește îndoit.

§ 22. Toți ceilalți elevi, cari doresc să fie scutiți de didactru, vor înainta până cel mai târziu în 30 Septembrie v. pentru semestrul I. și până cel târziu în 28 Februarie v. pentru semestrul II., direct la Eforia școlară, petițiuni speciale înzestrate cu atestat de paupertate, respective în caz de avere cu extras dela cartea funduară și cu tesimoniul sau conduita școlară. Petițiunile înaintate după aceste termene nu se vor lua în considerare. Acei școlari, cari n'au din studii cel puțin nota „bine” și moralitatea „bună”, nu vor fi scutiți de didactru.

§ 23. Scutiri se pot face absolut numai dela plățirea didactrului școlar. Celelalte taxe sunt obligate să le plătească toți școlarii fără deosebire și dela plățirea acelor nu poate fi nimenea dispensat sub nici o împrejurare.

§ 24. Didactrul și taxele școlare arătate se achită la cassa Eforiei școlare în chipul următor:

1. Până la 5 Septembrie v. toate taxele laterale; fără plățirea cel puțin a acestor taxe nici un elev nu va fi înscris.

2. Jumătate din suma didactrului se va plăti până cel mai târziu la 31 Decembrie v.

3. A doua jumătate a didactrului se va plăti până cel mai târziu la 31 Martie v.

Acei școlari, cari nu vor achita didactrul până la termenele arătate, vor fi îndepărtați din institut și despre această îndepărtare va fi înștiințat părintele tutorul sau îngrijitorul respectivului elev. Restanțe sau amânări de plată nu se admit.

Fiecare elev e dator a avea la începutul anului școlar toate cărțile necesare nouă și în bună stare, deoarece legile școlare opresc traficul de cărți și recvizite și folosirea de cărți vechi și recorăspunzătoare. Cărțile vor purta viza institutului alături cu numele elevului.

Chipiul și uniforma proprie a școlii comerciale se recomandă a se procura deja în primele zile de școală și se impune în mod obligator tuturor elevilor din școala comercială. Pentru orice informațiuni mai detaliate părinții și tutorii școlare să se adreseze la Direcțiune.

INFORMAȚIUNI

Arad, 18 Iulie n. 1912.

Telegrama P. S. Sale Episcopului Ioan I. Pap al Aradului către domnul Vasile Stroescu.

P. S. Sa Domnul Episcop al Aradului Ioan I. Pap, cu ocazia ceremoniei punerii petrei fundamentale a clădirii Școala de fete Vasile Stroescu a Reuniunii femeilor române din Arad și provincie a adresat marelui binefăcător dlui Vasile Stroescu următoarea telegramă:

Excelenței Sale

Vasile de Stroescu

Lausanne.

Sfințind astăzi piatra fundamentală la Școala de fete române, pe altarul căreia ai depus marinosul obol, am implorat și-ți implorăm binecuvântarea cerească pentru îndelungata viață cu fericire deplină.

Ioan

episcopul Aradului.

Prânzul P. S. Sale Episcopului în onoarea lui Vlaicu. — Plecarea aviatorului român la Lugoj. Astăzi Joi, 5/18 Iulie S. Sa Episcopul Aradului a oferit un prânz în onoarea dlui A. Vlaicu. La acest prânz au luat parte mai multe persoane marcante din statul civil și militar. După care dl Aurel Vlaicu și-a luat rămas bun plecând cu trenul de 7 seara la Lugoj unde va sbura Duminecă 8/21 curent.

La gară a fost însoțit de multă lume românească, care numai cu greu se despărți de iubitul nostru Vlaicu. Urale puternice au cucerit văzduhul la plecarea trenului.

Urăm șoimului nostru călătorie bună și succes frumos la Lugoj.

Muzică românească în Toarcla. La stăruința și prin mijlocirea unui fruntaș, tinerimea română din Toarcla dornică de înaintare, și-a procurat o fanfară cu 500 coroane. Duminecă la 1/14 Iulie la cununia tinerilor Ilic Stoichiță și Aneta Gherghel s'a produs în public de prima dată.

Bucuria Românilor a fost la culme, când au auzit cântece românești, cântate de feciori români. Drept răsplată și încurajare au primit cinstele dela popor și dela nuntași o sumă frumoasă.

Tot cu ocaziunea acestui ospăț al numiților tineri, unii fruntași amintind oaspeților și poporului, care era aproape tot la petrecerea în liber cu muzica românească — și de iubiiții noștri gazetari, cari se sacrifică pentru câștigarea drepturilor noastre —, au întreprins printre popor o colectă, al cărei rezultat este 20 cor. 50 fil., care sumă s'a și trimis la fondul ziaristilor și ca un mic semn de recunoștință al Românilor torcleni pentru intervenirea ziaristice noastre în favorul lor în lupta grea ce o poartă pentru desrobirea lor economică și politică de sub sași, sprijiniți încă până azi în acțiunea lor de asuprire contra Românilor de nefericitul preot Ioan Braniste, rău voritor vădit chiar și al acestei muzici românești din satul său și cunoscut în deajuns și gazetelor noastre pentru faptele sale, contra bisericii, școlii și neamului. *Corespondent.*

Asentările în comitatul Aradului. Proiectul asentărilor pentru comitatul Aradului este deja terminat. Asentările în comitat vor începe în 12 August n. și vor dura până în 5 Octomvre n. și se vor face în modul următor:

In orașul Arad: 12, 13, 14, 16, 17 și 19 August n.

Cercul Târnova: locul asentării în Pâncota: 12, 13 și 14 Aug. n.

Cercul Borosșebis, locul asentărilor în Borosșebis: 16, 17, 19 și 21 Aug. n.

Cercul Borosșineu, locul asentărilor în Borosșineu: 23, 24, 26 și 27 Aug. n.

Cercul Halmagiului, locul asentărilor în Halmagiu: 29, 30 și 31 Aug. n.

Cercul Chișineu, locul asentărilor în Chișineu: 2, 3, 4, 5, 6 și 7 Septemvre n.

Cercul Maria-Radna, locul asențării în *M. Radna*: 9, 10 și 11 Sept. n.

Cercul Siria, locul asențării în *Siria*: 13, 14, 16, 17 și 18 Sept. n.

Cercul Aletea, locul asențării în *Aletea*: 20, 21, 23 și 24 Sept. n.

Cercul Arad, locul asențării în *Arad*: 26, 27, 28 și 30 Sept. n.

Cercul Pecica, locul asențării *Pecica-maghiară*: 2, 3, 4 și 5 Octombrie.

Tren electric între Roma și Ancona. Direcția căilor ferate italiene a decis să introducă pe linia Roma-Ancona un tren electric care să circule de mai multe ori pe zi. Forța electrică o vor servi cataractele dela Terno și Fabiano.

Procesul de divorț al infantei Eulalia. „Daily Telegraph” are informația că nu infanta Eulalia e aceea care, pentru a se putea despărți de bărbatul său, caută să obție cetățenia franceză, ci însuș bărbatul ei, infantele Antonio de Orleans, care în timpul de față trăiește singur în apropierea Sevillei. Infanta Eulalia va da negreșit o declarație pentru lămurirea opiniei publice.

Dispariția manuscrisului lui „Talpra magyar!” Manuscrisul original al cântecului deșteptării naționale maghiare, scris la 1848 de poetul Petőfi, a dispărut din muzeul din Arad. A fost înștiințată imediat poliția, care urmărește acum cu mare aparat pe hoțul manuscrisului prețios. Manuscrisul era lipit dimpreună cu alte manuscrise de valoare într-o carte cu scoarțe legate.

Moartea unui aviator francez. Din Paris se anunță: În ziua, în care s'a lătit vestea despre moartea gloriosului aviator Latham, și-a pierdut viața într'un mod totațit de tragic încă un cuceritor al văzduhului: Henry Jourdan. Acesta trecând printr'o stradă laterală, a fost atăcat de un muncitor turmentat, care l-a străpuns cu un pumnal. Jourdan a rămas mort pe loc.

Catastrofă aeriană. În apropierea orașului Lipsca s'a întâmplat iarăși o catastrofă aeriană. Iscusitul pilot german Reiter care tocmai făcea ștoruri în fața unei comisii dela care era să primească certificatul de pilot, fiind însă silit să aterizeze a coborât cârma sub un unghiu foarte mare, ceea ce a avut o urmare fatală, căzând aeroplanul cu o iucălă enormă la pământ și îngropând sub ruinele sale pe aviatorul rănit de moarte. Publicul asistent a grăbit la locul, unde s'a întâmplat nenorocirea, însă Reiter nu a mai putut fi salvat. El a murit chiar în ziua în care a căzut.

Lupta cu bandele turcești. Din Cetinje se anunță: Trupele turcești, cari păzeau granița dinspre Muntenegru au dat salve asupra alor doi muncitori muntenegreni, fără ca aceștia să

le fi făcut ceva. La auzul detunăturii dese, mai mulți muntenegreni, cari bănuiau că frații lor sunt în primejdie, au grăbit în ajutorul lor, însă au fost primiți cu salve de focuri.

A urmat apoi o luptă scurtă, dar cu atât mai sângeroasă care a costat viața alor zece muntenegreni, cari nu erau de loc înarmați. Trupele turcești apoi au trecut în Muntenegru și au mutilat în mod neomenesc cadavrele celor morți și au asasinat în mod barbar pe cei grav răniți. Locuitorii din apropierea graniței turcești sunt foarte îngrijorați, având mereu teamă ca nu cumva să fie și ei surprinși de astfel de vizite turcești....

Marele incendiu de lângă Constanța. Marți în 16 l. c. după amiază s'a declarat un incendiu la construcțiile societății petrolifere „Aquila franco-română.” Toată clădirea casei pompelor societății era în flăcări. Limbi uriașe de foc eșcau prin ferestre și prin acoperis, amenințând celelalte clădiri și rezervoarele cu petrol. Deși pompierii, sub comanda d-lui Panopol, sosiseră în mai puțin de 5 minute, operațiunile de localizare se făceau cu mare anevoință, din cauza insuficienței apei. În timpul acesta, spre a împiedeca întinderea focului, au fost izolate toate clădirile de prin prejur. Asupra împrejurărilor cum s'a declarat focul, aflăm următoarele:

Sosind un tren cu cazane cu petrol și păcură, cari urmau a fi descărcate în rezervoare, a fost pus în funcțiune motorul dela casa pompelor. În momentul când trebuia să se înceapă pomparea, din cauza scânteilor electrice, benzina dela motor s'a aprins și, în câteva minute, toate mașinile și întreaga clădire au fost cuprinse de flăcări.

Emil Borgan, șeful uzinei pompelor și Dragotin Golgovici, cari se aflau înlăuntru și încercau să împiedeca întinderea focului, s'au ales cu arsuri grave. Starea lui Golgovici în special e foarte gravă; are aproape tot corpul rănit de arsuri, așa că sunt puține speranțe de scăpare. De remarcat e faptul că Borzan, deși rănit destul de grav, nu s'a dat în lături și cu risicul vieții, s'aruncând pericolul, a închis toate robinetele conductelor rezervoarelor, împiedecând astfel o adevărată catastrofă. Focul a putut fi localizat. Răniții au fost transportați la spitalul orașului.

Lipsa de fier în Rusia. Industria metalurgică din sudul Rusiei nu e în stare să satisfacă toate cererile pieței interne ce cresc mereu. Cât timp piața internă s'a dezvoltat încet, industria din sud putea face față cererii, când însă a început construcția căilor ferate și construcțiile orașenești, producțiunea a rămas în urmă. Nu se poate spune dacă fabricile din sud erau pregă-

tite pentru o așa de mare cerere sau dacă aceasta e în legătură cu politica sindicatului „Prodameta”. Societatea fabricanților raionului industrial al Moscovei, ai cărei membri consumă mult fier, a întreprins o cercetare specială a împrejurărilor. Rezultă că, actualmente, lucrează în sud în total 45 de furnale, 6 montate din nou și 2 construite de curând. În toate fabricile sunt ocupați mai mult de 60,000 lucrători. Cele mai multe din fabrici sunt ocupate cu fabricarea șinelor pentru stat și încărcate de comenzi până la Ianuarie 1913. Deci, actualmente, lipsește fontă, fier în drugi și în bastoane. În orașe se amână multe construcții din cauza lipsei și scumpetei materialului. Marii industriași cer prolongirea tarifului excepțional pentru fier, care expiră la 1 Iulie 1912.

x A încetat! căderea părului, aceluia, care întrebuințează renumitul și miraculosul balsam „Venusul” pentru păr al lui Dr. Șepețianu. Balsamul acesta ajută creșterea, împiedecă căderea părului și încetează total mătreața. De vânzare la **Toth Adorján, drogheria la „Venus”. Lugoj-Lugoș.** Tot aci se captă și renumita cremă „Venusul”.

x **Adolf Nadler**, fabrică de oroloage pentru turnuri, **Budapesta VIII.** str. Prater 2. O recomandăm în atenția On. public cetitor. Această firmă, după cum suntem informați liferează cele mai perfecte oroloage pentru turnuri, cu preț redus bisericilor și comanelor. Trimite om de specialitate pentru luarea măsurilor necesare pe cheltuiala proprie. Ia garanție pentru oroloagele liferate. Lămuriri și catalog trimite gratuit celor ce se refer la acest anunț din ziarul nostru.

x **Instruementul bun e munca ușoară.** Acum când fiecare econom grăbește să și procure coasă, atragem atenția asupra coasei „**Korona gyémánt**” care având tăiș și ascuțiș excelent iş fiind ușoară isprăvim cu ea luera întreit. Astfel nime să nu cumpere coase din Köhanya sau din Somogy-Szill, pentrucă coasa „**Korona gyémánt**” se poate căpăta exclusiv numai dela **Lengyel testvérek** sau dela prăvăliile din Kaposvár.

CRONICA SOCIALA

Concert în Sebeșul săsesc.

Avem onoare a vă aduce la cunoștință, că iubiiții noștri artiști dnii St. Mărcuș și I. Crișan, foști bursieri ai „Societății pentru fond de teatru român”, vor da și în orașul nostru un concert Marți în 23 l. c. în pavilionul de vară dela hotelul „La leul de aur” la care vă rugăm și pe dvoastră să binevoiiți a participa cu onor. familie. Biletele de intrare se vând înainte, începând din 18 c., în prăvălia d-lui Cornel Isac, Piața mică. Inceputul la orele 8 seara. — După concert urmează joc. — Comitetul arajator.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”.

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMAN)

Trad. de Senio.

(120)

— Urmare —

Cum lui Nozdref nu-i plăceau servitorii le-neși cari l-ar fi putut întrerupe, el constrânse pe servitorul său Porhyr să perie de trei ori pe zi burta cănelui său flocos cu o perie particulară, și să-l săpunească seara și dimineața. Porhyr nu se putu lipsi de a nu bate în geam; Nozdref fu foarte iritat de a se vedea tulburat în liniștea lui, și prima lui mișcare fu de a da dracului pe trimis și pe șeful său; dar, urmând cu cetitul biletului, el cetii că avea probabil să facă partida cu un provincial de bună compozițiune care era așteptat pentru seara aceea anume: momeala unei partide de făcut în condițiile acestea îi păru decisivă. Se repezi la haine, se îmbracă singur cum putu, și închise odaia cu broasca și cu lacătul, și se duse într'un suflet la șeful poliției. Spusele, argumentele, conjecturile și deducțiunile lui Nozdref prezentară un contrast atât de complet cu acelea ale d-lor funcționari publici întruniți, încât acești din

urmă, după un sfert de oră, nu mai știau unde se află. Aceasta fiindcă Nozdref n'avea îndoeli asupra a nimica pe lume, și, pe cât conjecturile celorlalți erau nestatornice, pe atât ale sale erau vioae și scurte. El răspunse rezolut la orice chestiune.

Aspura chestiunei cumpărăturilor de suflete moarte, el declară fără ocol și fără șovăire că Cicikof avea acum din acestea în stăpânirea sa pentru mii de ruble, și că el însuși îi vânduse, nevăzând nici cel mai mic motiv de a-i refuza o marfă care costa și nu mai aducea nimic. La întrebarea: „Cicikof n'o fi cumva vre-un spion polițienesc?” — Spion polițienesc, spion de altă natură, tot ce voiți, răspunse el; spion încă din școală; eram din aceeași clasă; el ne vindea pe toți, iar noi nu-i ziceam toți decât f i s c a l. Imi amintesc că într'o zi l-am tăvălit așa de bine că i-a ajuns pentru șapte luni de infirmerie, și că din capul locului a trebuit să i se aplice la tâmpla stângă două sute patruzeci lipitori.”

Nozdref voia să zică patruzeci de lipitori; celelalte două sute se adăgară dela sine, fără să o știe însuși, căci la ceea ce îi zise: „Patruzeci de lipitori în adevăr?” el replică cu vioiciune: „Da, ei da, hotărât patruzeci.”

La întrebarea care urmă, dacă Cicikof nu era făcătorul falșelor hârtii despre cari se vorbea la reședința guvernământului, Nozdref răspunse printr'o anecdotă asupra minunatei îndemânări a prietinelui său. Se șvonise, zise el, că

avea la el ca la vre-o două milioane de hârtii false; se puseră repede sigiile și se așezară dou sentinele la fiecare ușă. Ei bine! închipuiți-vă pungășul, el schimbă, între miezul nopții și ora unu probabil, toată această grămadă de hârtii false în hârtii veritabile, iar a doua zi marile autorități, adunate de pe la ora opt, n'avură ce să-i facă, cu sincere scuze, decât complimente asupra averii sale, infamul! Nu-i așa că i-a jucat bine?”

Se ceru atunci lui Nozdref dacă în adevăr Cicikof avea de gând să fure pe fata guvernatorului, și dacă el însuși era amestecat în afacerea aceasta, svonul circulând că ar fi promis ajutor și concurs. răpitorului. „Ei! dar, răspunse el, treaba e gata, și nu i-am fost de puțin ajutor. La urma urmei da, ceea ce am făcut eu, nu altul ar fi făcut-o în locul meu”.

Aceste cuvinte din urmă avură ceva de puțin cam șovăitor în expresie; el gândi că minciuna aci ar putea să-i aducă prejudiciu, dar îndoiala trecu ca o umbră; el nu putu să reziste la plăcerea de a improviza povestea împrejurărilor aventurii; numai decât el dădu distanța, numele pământului și numele parohiei unde a avut loc cununia. Satul fu numit Frookmacevka; preotul care avea numele de părintele Sidor Sidorovici Afonski, căpătase șaptezeci și cinci de ruble pe celebrare.

(Va urma).

PĂGINI RASLEŢE.

Caragiale.

De Radu S. Dragnea.

În cursul acestui an, și, tocmai în timpul verii, cu cântecul ciocârliei în văzduh, cu codrul înverzit, pleacă din mijlocul societății românești, pentru totdeauna..., doi ridicători ai teatrului nostru: *Petre Liciu*, creiatorul atâtor tipuri, și *Ion Luca Caragiale*, făuritorul a nu mai puțin tipuri.

Într'adevăr, Liciu, era continuatorul unei opere începute. Însă cu el se termină acea operă, culminând. Și Milo, și alții, jucaseră pe Moise din „Lipitorile satelor”. Însă anteriorii lui Liciu jucaseră cu un gând: de a face lumea să ridă, gând care mai se întâlnește și la alți artiști din zilele noastre. Liciu înțelese că și 'n artă e un pic de *morală*, și de aceea, acei cari se îndreptau spre teatrul lui se îndreptau ca înspre o biserică, ca înspre o slujbă religioasă, fiindcă artistul slujea la altarul neamului său, arătându-i durerea, arătându-i un drum de îndreptare. Astfel, arta își căpătă valoarea ei morală în mijlocul societății, iar artistul trecea drept apostol.

Într'adevăr, Caragiale, era continuatorul unei opere începute. Însă cu el se termină acea operă, culminând. Și el a avut anteriori: pe Alecsandri, cu *Cantonele*, care se răsfiară pe scena teatrului românesc, până la opera lui Caragiale, și pe Negruzzi, cu „*Muza dela Burdujeni*”. — Dar care fu puterea lui Caragiale de predomină asupra anteriorilor săi? Greu de răspuns, dacă nu ne gândim la ochiul ager cu care a observat maestrul societatea noastră, la însuși această societate care fu subiectul său.

— Caragiale nu aleargă în luarea subiectelor sale, în domeniul istoric, care mai avusese dramaturgi, după cum nici în cel țărănesc. Dânsul se coborî în acea clasă din care făcuse parte. Mergea pe un drum necercetat, și *aceasta* l'a făcut să fie mare. Apoi, mergând într'un domeniu care era *real*, își luă și eroi *reali*, ba mai mult, în dialogurile lor, puse cuvintele cu care-i auzeam ori cine, puse vorbirea lor *reală*, din toate zilele. Și, de se poate zice de un scriitor, *realist*, apoi acela e Caragiale.

În *O noapte furtunoasă* găsim ca personajii: *Jupân Dumitrache* Titrică Inimă-Rea, chiristigiu, căpitan în garda civică; *Nae Ipingscu*, ipistat, etc.; *Chiriac*, teșgetar etc.; *Rică Venturiano*, student, publicist etc.; *Veta* consoarta lui Jupân Dumitrache și *Zifa*, sora ei.

Nume luate la întâmplare, care ilustrează o întreagă clasă de oameni. Vedeți, când Caragiale trebuie să ne înfățișeze pe mahalagii rămași „neciopliți”, îi botează cum am văzut; însă, când printre ei se strecoară numele unuia „mai spălat”, unui publicist „student în drept”, îi spune *Rică* și nu *Venturiano*, ci *Venturiano*. Acesta e tipul parvenitului, tipul omului „ajuns” cum ar zice maistru, care, trebuie neapărat, devenind cu titlurile de mai sus, să se deosebească de vulg, printr'un *o* la sfârșitul numelui său.

Acest tip este fructul societății nouă, societate schimbată în urma civilizațiunii din apus.

Așa dar, avem a face cu un om *civilizat*, cu un om care se diferențiază de celelalte tipuri. Cum vorbește dumnealui? Cum știe să așeze cuvintele, mai *radios*, pentru a se deosebi de lumea „incultă”? E caracteristic! Și Caragiale n'a exagerat nimic. Acesta e idolul pe care-l întrebuițăm societatea noastră mai spălată acum treizeci de ani. Astfel, că cunoscându-l astăzi, maistru își are un rol, nu numai de scriitor, ci și de *istoric*.

Voind „să-i declare amor” Veti, dumnealui reușind să pătrundă în casă, noaptea, o întimpină cu:

„Angel radios!” — Apoi, acest „student, publicist și arhivar”, continuă:

„Fii mizericordiosă; aibi pietate!” — „Rizi, rizi ingrato, de amoarea mea?” — „Tu ești angelul visurilor mele, tu ești steaua, pot pentruca să zic chiar luceafărul, care strălucește sublim în noaptea tenebroasă a existenței mele, tu ești...” — Apoi când se recomandă: „*Rică Venturiano*, arhivar la iudecătoria de pace, circumscripția de

galben, poet liric, colaboratore la ziarul „Vocea Patriotului Național”, publicist și student în drept... — „Iar când pleacă acest „student, publicist și arhivar” mă rog om civilizată, nu întărie să spună ca și în Apus aici pe malul Dunării, să spună, cum ar fi și scris: „Bonsoar!”.

Acesta e tipul omului civilizată, care se *credea* că e civilizată. Acesta e dialogul lui. Și nu era singurul în acea vreme, în București. Capitala, pot spune țara întreagă, era plină de astfel de oameni „civilizați”, supuși influenței apusului european, cari exclamau prin societăți și în scris: „Bonsoar!” Și nu erau întâii: avuseseră înaintași, nu mai puțin „civilizați” decât ei. Să uităm că aceștia formau clasa conducătoare: „studenți, publiciști și arhivari”.

Mahalaua, care întotdeauna se ține după această clasă: citește jurnale și „face politică” ca și ea, merge la „sosé” ca și ea, merge la „Junion” ca și ea, mahalaua aceasta, trebuia să se țină după oameni „civilizați” ca *Rică Venturiano*. Și iat-o și pe ea vorbind „radical!” — Când *Rică* se recomandă „studinte în drept”, *Veta*, „consoarta lui Jupân Dumitrache”, exclamă, căutând să se țină după jargonul lui *Veturiano*: — „In drept, în strimb, ce-mi pasă mie! du-te odată, ori țis'a făcut pe semne de vr'un conflict...” — Jupân Dumitrache, necăjit că nu l-a putut prinde pe *Rică* „în casa lui”, se plânge lui *Chiriac*: „*Chiriac! Chiriac!*... Eu arz în foc. Și toți trag la aghioase! Eu arz de onoarea mea de familist și lor de somn le arde...” — Acesta, îndoindu-se că ar fi fost cineva în casă la ei, Jupân Dumitrache îl ia și pe *Nae* de martor: — „*Chiriac*, întreabă și pe *nenea Nae!*” — *Nae*, grav: — „Aprob pozitiv”. — Iar, Jupân Dumitrache continuându-și plângerea, și povestind cum l'a văzut, *Nae* întăreste: — „*Idem!*” — Iată cum nu găsește liniște Jupân Dumitrache: — „Mi s'a dus abitul, nu mai voi să știu de nimic! mi s'a necinstit onoarea de familist, acum nu mai imi pasă măcar să intru și în cremenal!” — După o îndelungă căutare prin curte, prinzându-l pe *Rică*, îl întreabă tot pe tonul „civilizat”: — „Ce poțesti, mă musiu?” — *Ipingscu*: — „Nu da... e d'ai noștri, e patriot!” — *Dumitrache*: — „Dacă-i patriot de ce umblă să-mi strice casa? de ce m'atacă la onoarea de familist?” — Impăcându-se, acești „patrioți” fac „politică”. Vorbesc de „reacțiune”, de „dipotat”, mă rog, oameni „civilizați”.

Aceasta e societatea pe care a văzut-o Caragiale. Societatea realistă, societatea care imprumută din civilizația apusului, *prea mult*, deodată.

Iată această societate de „patrioți”, de oameni politici, — mai ales politici —, și în *Conu Leonida față cu Reacțiunea*.

Conu Leonida filozofiază împreună cu „consoarta” sa, coana *Efimița* pe socoteala republicei. Dânsul povestește cum într'o dimineață, cetind „*Aurora Democratică*” dădu cu ochii și de: „*Vivat Republica!*” *Efimița* aprobă. — Răposata dumneaei — nevastă-me a dintăi — nu se sculase”. *Conu Leonida* sculându-o, că era și ea republicană, pleacă la „*revoluție*”. — *Efimița* aprobă. — Ce-a văzut acolo *Conu Leonida*: „*Steaguri, muzici, chiote, tîmbălău, lucru mare, și lume... de-ți venea amețială nu altceva.*” Astfel, dlui, povestește „*revoluția*”, cum și *Garibaldi* a aprobat-o, pe când „consoarta” aprobă ca și când ar ști despre tot ce bărbatul ei vorbește.

Tocmai după ce se culcă, întreabă pe *Conu Leonida*: — „*Adică, zău, bobocule, de! eu, cu mintea ca de femeie, pardon să te întreb și eu un lucru: ce procopseală ar fi și cu republica?*” — Această întrebare, ilustrează întreaga mentalitate a poporului nostru, care se face a tot știutor, însă în fond nu știe nimic. — E caracteristic cum răspunde și *Leonida* „mirat de așa întrebare” și cu ifosul de a ști și el tot mersul și demersul republicei: — „*Ei! bravo! s'asta-i bună! Cum, ce procopseală? Vezi asta-i vorbă: cap ai, minte ce-ți mai trebuie? Apoi, închipuește-ți dta, numai un condeiu, stăi să-ți spun: mai întâi și 'ntăi că dacă e republică, nu mai plătește nimenea bir... — Al doilea că fieștecare cetățean ia câte-o leafă bună pe lună, toți într'o egalitate. — Par egzemplu, eu!*” Coana *Efimița*, încântată de ce ar fi... întreabă: — „...apoi dacă-i așa, de ce nu se face mai curînd republică, soro?”

Aceștia sunt vestitele *figuri* din societatea lui Caragiale. Nu vestite pentrucă le-a ales dintr'o societate decăzută, ci dintr'o societate care se ridică numai la suprafață. Societatea care im-

primase fără să știe să facă selecție. Mai corect: societatea care vroia să facă odată un pas pentru o sută, cum încearcă în zilele noastre simbolismul.

Alegerea aceasta de tipuri de „oameni politici”, acestei ridiculizări, i s'a zis *combaterea liberalismului*. Verbal: „Așa dar, Caragiale a criticat — a combătut am putea zice — *liberalismul!*”.

E momentul să ne opunem acestei afirmații. Caragiale a *creiat*; a zugrăvit *realitatea*, după cum am spus la început. Că în dosul acelei realități este ascuns *ceva*, și că noi îl vedem pe acel *ceva*, — asta nu importă pe autor. Suntem stăpâni și liberi de a căuta acel *ceva* în opera unui autor, însă a nu i-l atribui și lui direct. De altfel această imputare i-a fost adusă încă dela 1885. Iată ce scria un ziar liberal: „Și ce piesă! O stupiditate murdară...” în care se insultă „mișcarea dela 11 Februar pentru libertate și egalitate, care sunt baza organizației politice”.

Pe tema aceasta i se imputa lui Caragiale la 1885 și se vede că de atunci până acum n'am făcut nici un pas de progres când întâlnim aceiași afirmație, de altfel în ton literar-istoric, la 1909!

Combatere de liberalism? Nu o putem vedea. „Acelaș Caragiale, care astăzi își bate joc de fraza demagogică, și-ar fi bătut joc eri de ișlic și tombateră și își va bate joc mâne de fraza reacționară, și în toate aceste cazuri va fi în dreptul său literar incontestabil”.

Cu acest „drept literar”, s'a putut ridica, în zilele noastre, la valoarea de autor clasic. A lăsat să treacă toate imputările, prin fața lui, ca și fundul mării pe deasupra căruia trec valuri după valuri, rămânând locul.

A privit cu dispreț, insultele pe tema de mai sus, a trecut nepăsător pe lângă însinuarea adusă piesei sale „*Năpasta*”, și astăzi se coboară în mormântul rece pentru totdeauna.

Cum putea fi altfel acela care nu învățase la școli înalte și nu poseda nici o diplomă? Cum putea fi un auto-didact, — în țara unde nu se dă dreptul la astfel de oameni — care nu învățase dela nimeni, ci învățase *tot*, prin el însuși? Cum putea fi decât astfel: Să ridiculizeze figurile lor, să arate că în acești oameni cari nu dau dreptul la viața unui auto-didact, în ei, cei cu diplome, nu poți vedea decât *comicul* — și să moară de parte de țara lui..

¹⁾ G. Ibrăileanu: *Spiritul critic în cultura română*. Iași, 1909, p. 226.

²⁾ După Titu Maiorescu: *Critice*, II, p. 47.

³⁾ Titu Maiorescu, I, c. p. 48.

Bibliografie

A apărut: „*Noua Revistă Română*” de sub direcțiunea dlui C. Rădulescu-Motru, cu următorul sumar:

Noutăți: Noile clădiri dela Sinaia. — Revocarea rectorului universității din București. — Culturale: N. I. Apostolescu, Tocilescu. — Sociale: Benedetto de Luca, Naționalismul italian. — Știință: I. Nisipeanu, Conceptele rațiunii și legile Universului, după de Roberty. — Literatură: D. Iacobescu, Din Horațiu; Ad Leuconem (versuri); Ieronim Laurian, Din Heine (versuri); Lascar Vorel, Intermezzo. — Insemnări: Caragiale despre suflet și despre muzică. — † Sărmanul Chilot. — Eroii aviațiunii noastre. — Cultura artistică în școală. — O piesă nouă. — Revista revistelor: Luceafărul. — Arhiva genealogică. — Revista Asociației învățătorilor. — La Revue. — Memento.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI

Abonentului care vrea să se însoare. Dați-ne mai întâi adresa exactă și numai după aceea Vă vom publica dorința la mica publicitate.

Ioan Nistor, Seica-Mare. Am primit 14 cor. abonament până la 1 Octombrie 1912.

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

Anunț.

O damă tânără, cultă și prezentabilă din Transilvania, caută loc la un boier din România, având toate experiențele unei gospodării. Cei interesați își vor adresa ofertele lor administrației „Românul” de unde vor primi toate informațiile.

2 băieți

absolvenți de 1—2 cl. gimnaziale ori civile se primesc imediat în prăvălia subscrisului ca practicanți. A se adresa lui

Ioan D. Bârsan, comerciant
Szelistye (Szeben m.)

De vânzare

din mână liberă, imediat

82 jughere cadastrale pământ

excelent, situație foarte bună, în comuna Șocaș (Șekás). Prețul unui jugher 750—800 cor. Explicații detaliate de *Aszód Lajos* Timișoara-Iosefin (Temesvár-Józsefváros) str. Uri nr. 16.

Un sodal

mai în estate, care vorbește limbile română și maghiară, imediat află aplicare la firma *Schwimmer Ignác* în *Salontamare-Nagyszalonta*

Nr. 536—1912.

Publicațiune de licitație.

Subscrisa antistie comunală, pe baza hotărârii comitetului comunal adusă în ședința extraordinară, ținută în 15 iulie 1912, de licitațiune publică crâșma comunală, nou și modern zidită, constătătoare din: o odaie pentru crâșmă, una pentru boltă, 3 chilii de locuit, pivniță corespunzătoare, precum și grădina de aproape 1 jugăr, — cu drept de crâșmarit, — toate acestea să află în strada principală, în centrul comunei, lângă drumul de țară — începând din 1 August s. n. 1912 pe 6 (șasă) ani succesivi.

Licitațiunea publică să va ținea în 31 Iulie s. n. 1912, la 10 oare a. m. în cancelaria comunală.

Prețul de strigare anual 1200 coroane.

Vadiu de 10% după prețul de strigare este a să depune înainte de începerea licitațiunii.

Condițiunile de licitație să pot vedea în cancelaria comunală în fiecare zi în oarele oficiale.

Balázstelke în 16 Iulie n. 1912 (comitatul Kis-Küküllő.)

Kuti Gyula
notar com.

Ioan Moldovan
jude com.

Gratis

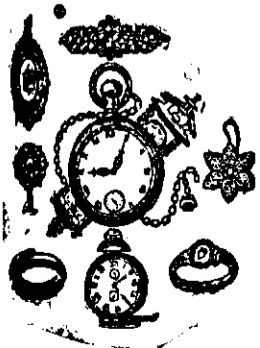
nu, dar pentru prețuri foarte ieftine poți să cumperi cele mai bune oroloage, oroloage cu pendul, de perete și deșteptătoare, precum și bijuterii de aur și argint și artilei optice la

Szentgyörgyi Gy. Gyula

orologier

Sátmar — Szatmár,
str. Atilla nr. 1.

Pentru orice fel de reparări și cumpărări de oroloage ofer garanță.

2431—1912 tkvi szám.

Arverési hirdetmény és feltételek.

A nagyhalmgyi kir. járásbiróság mint tkvi hatóság közhírré teszi, hogy Marsieu Iusztin aradi ügyvéd végrehajthatónak Pajkucz György zarándbányai lakos végrehajtást szenvedő elleni 300 kor. tőke, ennek 1911. november 8-tól járó 5% kamata, 80 kor. per, 16 kor. végrehajtás kérésű és ezennel 40 kor. 30 fillérben megállapított árverés kérésű költségkövetelés és jár iránti végrehajtási ügyében az árverést elrendelte, minek folytán a nagyhalmgyi kir. járásbiróság kerületében fekvő és a zarándbányai 105. svtjkvben A. I. 3—6 sorsz. ingatlanoknak B. 17. a, a zarándbányai 118 svtjkvben. A. I. 1, 2, sorszám ingatlanok B. 9. a, a zarándbányai 117. svtjkvben A. 1—3, 5, 8, 9, sorsz. ingatlanok B. 11. alatti a zarándbányai 186. svtjkvben A. I. 1. sorsz. ingatlanok B. 14. alatti és a zarándbányai 166. svtjkvben A. I. 1—3. sorsz. ingatlanok 7 alatti hányadai 1589 korona kikiáltási árban az 1912. évi szeptember hó 19-ik napjának d. e. 9 órájkor Zarándbánya községében megartandó nyilvános árverés alá fog kerülni az alábbi feltételek mellett.

1. Az ingatlanok a kikiáltási árban az 1908. évi XLI. t. c. 26. §-ában megjelölt hányadon alól el nem adhatók és a vevő a bánatpénzt az 1908. évi XLI. tc. 25. §-a értelmében kiegészíteni köteles.

2. Az árverési kívánók tartóznak az ingatlan becsárának 10% -át vagyis 317 kor. 80 fill. készpénzben vagy az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában megjelölt óvadék képes értékpapirokban a kiküldött kezéhez letenni vagy az 1881. évi LX. tc. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál történt előleges elhelyezéséről kiállított elismervényt átszolgáltatni.

3. Vevő köteles a vételárát 3 egyenlő részletben és pedig az elsőt az árverés jogerőre emelkedésétől számított 15 nap alatt, a másodikat ugyan ezen naptól számított 30 nap alatt a harmadikat, ugyan azon naptól számított 45 nap alatt, mindenegyes vételárú részlet az árverés napjától számított 5% kamatokkal együtt szabályszerű letéti kérvény kapesán az 1881. évi december 6. napján, 39425, S. M. sz. a. kelt rendeletben előirt módon a körösbökényi kir. adóhivatalnál mint bírói letét pénztárnál befizetni.

A bánatpénz az utolsó részletben számíthatik be.

4. Vevő köteles az árverés napjától követőleg esedékes adókat és átruházási illetékeket viselni és az épületeket tűzkár ellen biztosítani.

Az árverési hirdetmény és feltételek többi pontjai a hivatalos órák alatt a kir. járásbiróság tkvi hatóságnál is Zarándbánya, Keresztespatak, Bogyafalva, Mermesd, Irtásfalu, Hosszúor Kishalmgy, községek előjáróságánál megtekinthetők.

Nagyhalmgy, 1912. év július hó 7. napján kir. járásbiróság tkvi hatóság Gálffy s. k. kir. járásbíró.

A kiadmány hitelűl
(olvashatatlan aláírás)
kir. tkvvezető.

ILIE BURĂ

Iăcătuș artistic și pentru zidiri,
BISERICA-ALBĂ Str. Orșova Nr. 4 (casa proprie).

Primește ori-ce lucrări de bransa aceasta precum: stringerea cu fer a zidurilor, pregătirea de porți și garduri de fier, balcoane, trepti, îngrădiri de morminte, cămine și cuptoare etc. executate artistic și prompt. Primește totodată spre efectuare totfelul de reparaturi atingătoare în bransa aceasta pe lângă prețuri ieftine și serviciu punctual.

MĂȘINI

pentru industria cimentului,

Fabrică pentru țevi de ciment, presă pentru table de ciment și aranjează fabrici complete din ciment
Hazai fémlémez és cementgyári gépgyár r.-t.

BUDAPESTA, VI.,
Reiter Ferencz-u. 66.

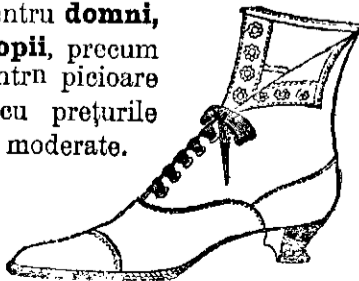
TELEFON: 93—13.

Petru Moga

pantofar pentru domni, dame și ortoped
Cluj-Kolozsvár piața Bocskai nr. 8.

[lângă farmacia Biró].

Execută după cea mai nouă modă și din materialul cel mai excelent totfelul de ghete pentru domni, dame și copii, precum și ghete pentru picioare suferinde, cu prețurile cele mai moderate.

Kratochvill Ágoston

turnătorie de lucrări de artă și firme
Budapesta, VII., Cserhát-u. nr. 22.

Fond. în 1899. Telefon: 28—35.

N-rul casei de păstrare poștală reg. ung. 15545.
(Notă Clearing).

Table de firmă vârsate din bronz și zinc pentru oficii, medici, avocați, ingineri, arhitecți, execută frumos și modern. Cea mai mare fabrică în bransa aceasta în Ungaria.

— Prețuri de fabrică. —

Correspondență în limbile maghiară și germană

MINISTERUL DOMENIILOR

Direcțiunea pescărilor statului

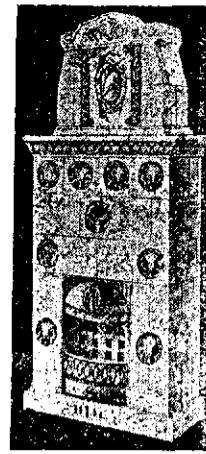
Administrația Brăila-Galați

Prețurile peștelui proaspăt vândut pe piața Brăilei

în ziua de 30 Iunie 1912.

SPECIILE de pește	Cantitatea în kgr. pe specii	Prețul pe suta kgr.		Observații
		Maxim	Minim	
Crap	312	112	105	Prețurile de față sunt rezultate prin concurență pe calea licitației orale și zilnice, și variază după specii, și pentru aceeași specie, variază de la minim la maxim, după calitate, mărime și cantitate.
Ciortocrap	544	105	100	
Ciortan	1.416	101	90	
Ciortănică	27	86	74	
Șalău	100	285	150	
Avat	33	88 ¹ / ₂	74	
Cârjancă	262	58	45	
Plăticeă	92	65	36 ¹ / ₂	
Cosac	54	57	—	
Lin	207	85	68	
Știucă	344	87	70	
Caracudă	235	76	64	
Babușcă	434	49	36 ¹ / ₂	
Somn Pană	—	—	—	
„ Iarma	28	125	—	
„ Iaprac	160	118	71 ¹ / ₂	
Somotei	1.159	90	59	
Biban	271	68	43	
Văduviță	151	81 ¹ / ₂	62	
Sabiță	27	87	—	
Albitură	1.385	61	31	
Guvidii	—	—	—	
Obleți	292	66	40	
Fusari	5	87	—	
Ghiborț	—	—	—	
Gambulă	—	—	—	
Mihalți	—	—	—	
Mreană	5	120	115	
Morun	1.874	112	96 ¹ / ₂	
Nisetru	245	139	96	
Bogsar	—	—	—	
Viză	—	—	—	
Păstrugă	9	150	125	
Cegă	8	395	250	
Scumbii de Dunăre	buc.	—	—	
„ Mare	—	—	—	
„ mici	—	—	—	
Calcan	—	—	—	
Iere de Morun	—	—	—	
„ Nisetru	2	21 ¹ / ₂	—	
„ Păstrugă	—	—	—	
„ Știucă	—	—	—	
„ Crap	—	—	—	
—	—	—	—	
—	—	—	—	
—	—	—	—	
—	—	—	—	

Administrator :

C. Dumitrescu

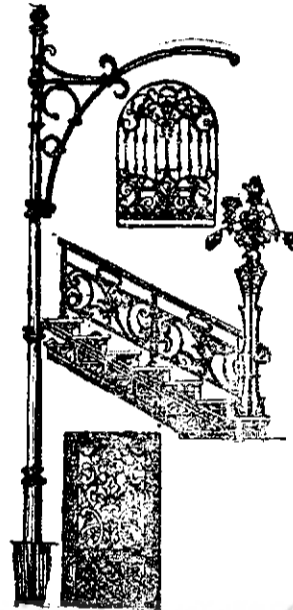
Becker Károly

fabrică de cuptoare de olane.

D E V A.

Oferă fabricații proprii de cuptoare de olane
și vetre de fert.Execută vane de porțelan, vane de scaldat
și pavazarea odăilor de scaldă, repararea
cuptoarelor vechi, precum și tot felul de
lucrări în branșa aceasta, pe lângă garanția
și cu prețuri ieftine.

— Fabrica: piața Ötvös József. —

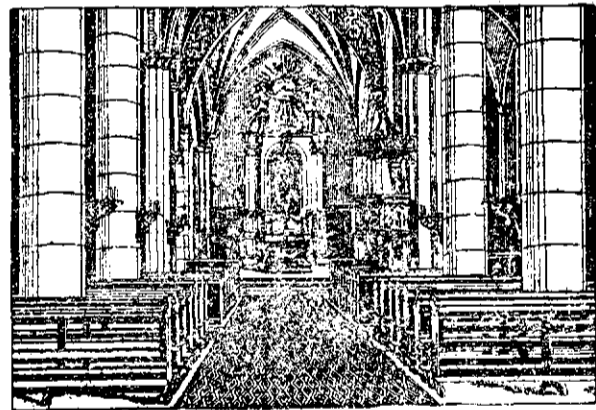

Urmașul lui GROSZ FRIGYES OLASZ ANDRÁS

LĂCĂTUȘER PT. ZIDIRI ȘI PT. LUCRĂRI DE
ALBA-JULIA (Gyulafehérvár) V., str. Széchenyi nr. 2.Execut tot felul de lucrări în branșa
mea, și anume: aranjamente pentru zidiri,
porți de fier, gratii, grilajuri pentru me-
minte, lucrări de lăcătușerie, acoperișe de
sticlă, reparări de mașini, zidiri pentru
călzit și cuptoare de fert, precum și re-
parări, obiecte de lux, etc. etc., cu prețurile
cele mai convenabile și serviciu prompt.

Rog binevoitorul sprijin al on. public.

Cu stimă:

Olasz AndrásGAÁL
JÓZSEF

măsar,

Nagyvárad,
Csengeri utca 21.Liferează cu preț ieftin articole de măsurie pentru biserică,
școale, farmacii, prăvălii și birouri cu prețuri foarte ieftine.
Trimite la dorință planul și nota cheltuelilor. — La comandă
mai mare scădere de preț.

In atențiunea damelor!

Primul atelier de corsete vienez

**IOSEFINA
BINDER**
LUGOJ, str. Bonaz nr. 13.Pregătește pe lângă garanță, după
ultima modă corsete dinainte
drepte, cari lasă liber stomacul, dar
nu exerciază nici o apăsare asupra
corpului, cu toate aceste apasă în jos
abdomenul.Mare magazin de corsete și legă-
toare pentru șolduri, legătoare
pentru piept și legătoare pentru
ținerea dreaptă a corpului.

atelier pentru pregătirea corsetelor!

Să se grilească pentru adresa corectă!

„Unio“ institut de asigurare pe viață
și pentru copii, fondată la 1863Reprezentanță principală în
Arad: Szabadság-tér, (Szinház épület)

::::: Telefon 421 :::::

Asigurări pe viață, de zestre și pentru copii pe lângă
premiile cele mai ieftineCapitale asigurate 85.000.000 C. —
Rezerva de premii 19.186.172 „ 50

Prospect gratuit. Se primesc agenți!

Domni inteligenți introduși în societatea româ-
nească pot afla un venit lateral

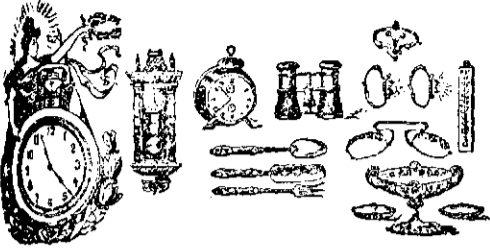
Iohann Gensthaller

giuvaergiu și ciasornicar

in Orăștie

Szászváros.

Filială în Szászsebes.

Vânzare de juvaere, de aur și argiu și ceasornice pe lângă garanție și prețuri moderate. — Se fac orice reparaturi de juvaere și ceasornice de aur, repede, prețuri și ieftin. Serviciu conștiințios.

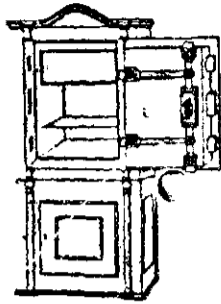
Fabrica budapestană de casse de bani

Gelléri și Schuller

BUDAPEST

Fabrica: IX., Rákos-utca 4. Depozitul orașenesc și biroul: V. Széchenyi-u. 7.

Liferanții ministerului de agricultură, de honvezi, căilor ferate ungare și al poștelor.

Efectuiază casse de bani, libere contra focului și spargerilor, casse pancelate pentru păstrarea documentelor.

Catalog gratuit și franco.

KUN ENDRE,

atelier cu mașini electrice pentru ascuțire artistică și homoru.

SZATMÁR,

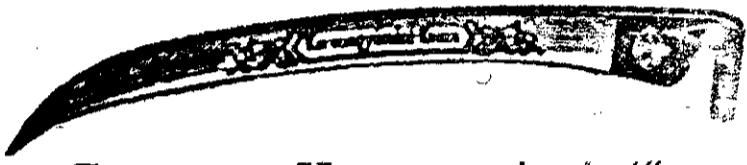
casa-Lévay, vis-a-vis de Tribunal.

Se recomandă pentru pregătirea și ascuțirea oricărui soi de cuțite, ca cuțite pentru căsăpie și bucătărie, pentru masă și bricege, unelte pentru ciobotari și cojocari precum și ascuțirea bricelor pre lângă prețuri convenabile și execuție ireproșabilă.

La trimiterea a 6 brice barberilor socotese: taxa numai pentru 5.

Să ne credeți că este în interesul D-voastră dacă comandați coasa „Koronagyémánt“

Cu coasa „Koronagyémánt“

bătăută odată se poate cosi ziua întreagă deoarece e făcută din oțel-diamant, coase rele și moi nu se găesc între ele. Pentru trăinicia fiecărei bucați garantăm.

75 80 85 90 95 100 110 cm. la comanda de 10 bucați: 1 buc. 1-80 1-90 2.- 2-20 2-40 2-50 2-60 cor. buc. 1 se dă rabat.

Comenzile se pot face prin trimiterea banilor înainte sau pe lângă rambursă la **Lengyel Testvérek** magazin de coase **Koronagyémánt** Kaposvár, Fő-utca 22 T.

Mandler János

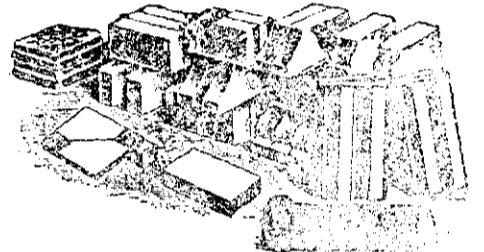
intreprindere de beton, piatră artificială și teracotă

SZEGED, strada Bihari nr. 1.

Primește spre executare totfelul de lucrări în bransa lui, și anume: teracotă, canalizare, betonare, conduct

de țevi de lut și ciment, uscarea pereților umezi, trepte (scări) de piatră artificială, pereți, conuri „Rabitz“, luele pentru fântâni, bazenuri, fântâni arteziane și vălaie executate neexceptionabil și cu prețurile cele mai moderate.

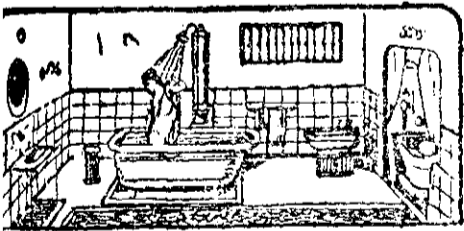
Cu prospecte servese gratuit.

EDUARD LEXEN,

tinichigiu și antepriază de instalațiuni **Brașov, Atelier: Strada Lungă Nr. 63. Prăvălie: Strada Gabel Nr. 2. Telefon Nr. 334.**

recomandă pentru pregătirea muncii de tinichigiu și galanterie la oficii, precum coperișe, și învelișuri de turn, ornamente de metal, vase pentru bucătărie, dulapuri pentru gheață, vase pentru spălat și altele. Specialist în apaducte la case, canalizări, aducerea de gaz de iluminat, și instalarea camerelor de baie.

Lampe de carbid de totfelul dela 3 coroane în sus. — Engroșiștilor li-se dau rabat. Depozit bogat în vânl de scaldat, cămine, closete etc. Serviciu conștiințios. Prețuri moderate. Reparație promptă.

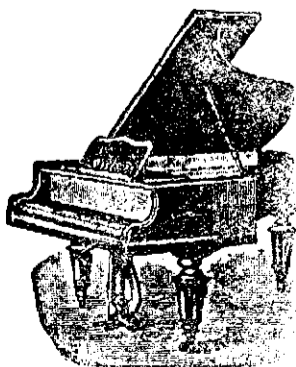
Primul și cel mai mare depozit de piane

W. P. Richter,

Brașov—Brassó, Fekete-utca 29.

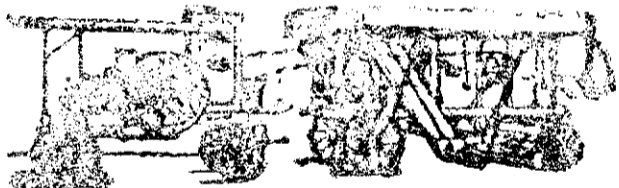
Liferează: piane, harmonici și pianine, fabricație Bössendorf, Schreighoffer și Förster.

Imprumută piane în condiții favorabile

400 decorațiuni și 36 premii de stat.

Motoare „OTTO“ orginal.

Locomobile de benzin și Garnituri de trierat cu motoare complete. Motoare de sine mișcătoare. Motoare de ulei brut și gaz sugător

construiește în cele mai bune condițiuni

LANGEN & WOLF

FABRICĂ DE MOTOARE.

Filiala: Timișoara-Iosefin, Stada Bonnaz No. 12.

Cereți gratis cataloage și prețuri curente!

Se caută reprezentanți solizi!

Peste 106.500 bucați funcționează în toată lumea!

Cea mai veche și mare fabrică de motoare din lume!

Cine fabrică cu aproape 8000 lucrători și funcționari!

ATELIERUL
DE FOTOGRAFIAT
A LUI

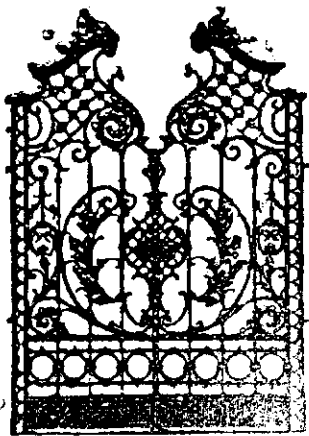
Csizhegyi Sándor

Cluj-Kolozsvár, piața Mátyás király-tér nr. 26.

(Lângă farmacia lui Hintz).

Aci se fac și se mărese cele mai frumoase *fotografii* deasemenea *acvarele, picturi în olei, specialități în pânze ori mătase*, cari prin spălare nu se strică. La firmă fiți cu băgare de seamă să n'o confundați, Cluj (Kolozsvár), Piața Mátyás király-tér nr. 26, lângă farmacia lui Hintz, — Referindu-vă la acest ziar veți avea favor în prețuri.

LĂCĂTUȘERIA ARTISTICĂ ȘI DE ZIDIRI,
provăzută cu motor electric alui

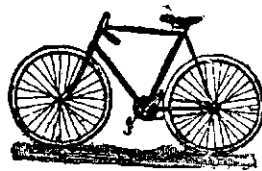

FRANZ JUNGINGER

TEMESVÁR-FABRIK, Spiridongasse nr. 2.
(Lângă farmacia Năgele, în casa proprie).

Se recomandă pentru executări de clădiri, trepte (scări), îngrădiri la morminte, candelabre, porți de fier. Instalațiuni de apeducte. Mare depozit de totfelul de cuptoarașe, mese franceze, de cea mai bună calitate cu păreți siguri contra focului, cari nu sunt a se compara cu cuptoarașele de rând.

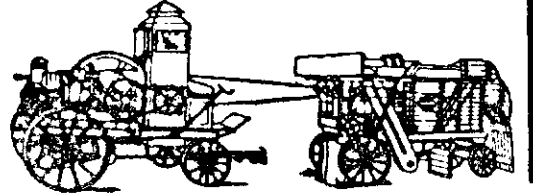
Prețurent pentru cuptoarașe la cerere gratuit și franco.

O. Iiovicu

lăcătar artistic de mașini, motoare și edificii
Bistrița-Besztercze.

Execută totfelul de lucrări în bransa zidirei și lăcătușeriei precum și **ferării** pentru zidări noi, **porți de fier, balcoane, trepte, garduri pentru morminte și mașine de gătit**. — Reparează pe lângă garanță orice fel de **mașini agricole, motoare, mașini de cusut, biciclete, cumpene** — cu prețurile cele mai convenabile. □

**Ce voiești
dela mine?**

**Pentru ce
mă prinzi de braț?**

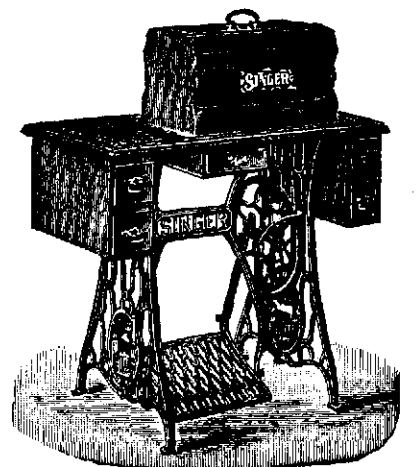
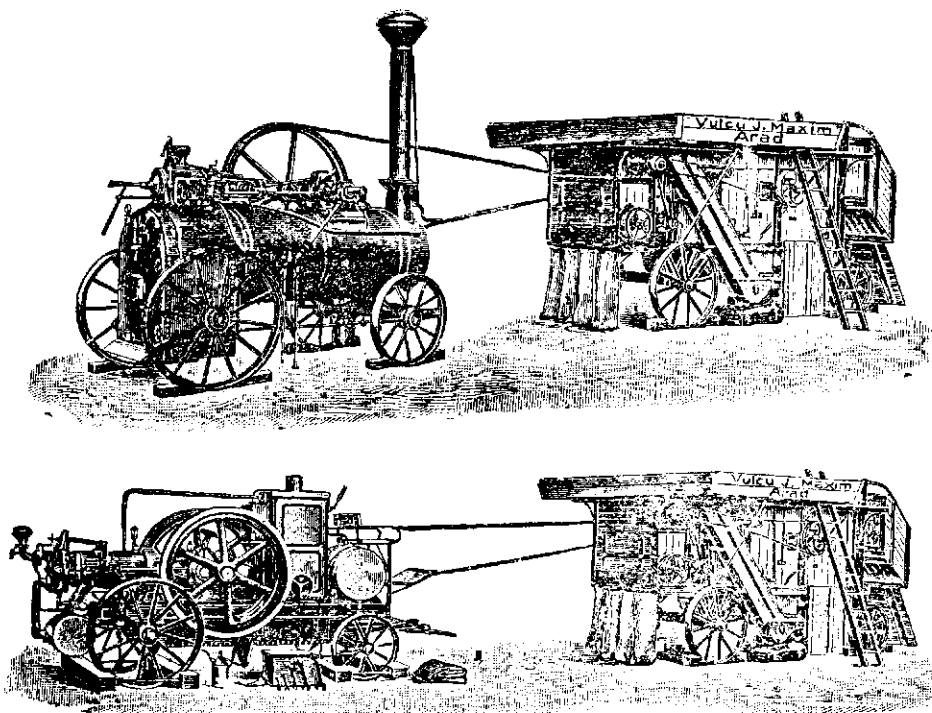
Vă rog să nu vă spăriați, deoarece volesc numai să vă atrag atențiunea asupra inseratelor publicate în numărul de azi al acestui ziar, rugându-vă să citiți aceste inserate ale renumitelor firme, dacă voiți să cumpărați ieftin și bun.

MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5—6. Telefon nr. 608.

Atrag atențiunea Onor. public asupra marelui meu magazin de mașini și fabricate americane, ca cele mai bune și renumite mașini de săcerat și legat snopi Plano, fabricatul cel mai bun al lui Cormic din America, mașini de cosit nutreț și, Garnituri compl. de treerat cu aburi sau motor. Uleluri de mașină și motoară, curele, unsoare de mașină, saci, ponieve, măji, și toate trebuincioasele mașinelor de treerat, precum și pluguri, grape americane, mașini de sămănat și tăiat nutreț și, alte requisite economice.

Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cai spre cumpărare.

==== Câțiva învățăcei din casă bună cu 2—3 clase gimnaziale angajez. =====

Nouă tipografie românească în Arad, strada Zrinyi Nr. 1a.

Tipografia „Concordia”

atelier tipografic al ziarului „ROMÂNUL” și al
foii populare a partidului, „POPORUL ROMÂN”

Anunță cu adânc respect onoratului public românesc în-
trarea sa în activitate, în serviciul cultural al neamului,
stând la dispoziția comitetului nostru național. :: ::

Provăzută cu aranjament tehnic modern, care
îi dă putința să execute lucrări alese și
○ ○ artistice în ale tipografiei, ○ ○

Tipografia „Concordia”

are afară de mașina mare, cu care se tipăresc
organele publicistice ale partidului nostru națio-
nal, încă două mașini, noi, apte pentru executarea
celor mai fine lucrări grafice :: :: :: ::

Tipărituri de bancă, tot soiul de tipărituri pentru birouri
avocațiale, invitații, anunțuri și orice fel de tipăritură se
execută solid, frumos și se compută cu prețuri moderate la

Tipografia „Concordia”

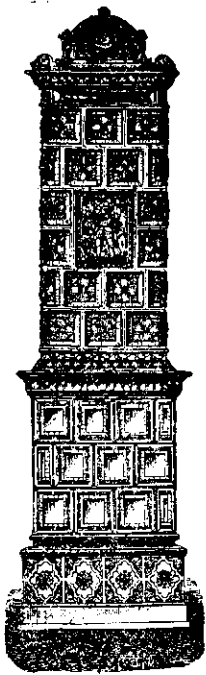
Roagă onoratul public românesc pentru binevoitorul sprijin.

Telefon pentru oraș și interurban Nr. 750.

KISS JÁNOS

fabricant de cuptoare și magazin de cuptoare de lut

Alba-Iulia (Gyulafehérvár)

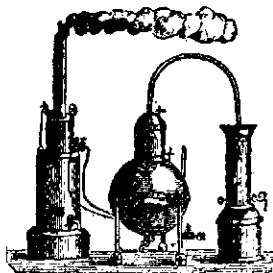
Recomandă on. public din loc și jur magazinul lui bogat asortat cu *cuptoare de olane și maiolică, sigure de foc, în stil modern și în diferite culori, cu aparat de fert în grabă, 25% economie în material de încălzit.* — Progătește, reparaază și elădește *căminuri și vetre de fert.* Comandele din provincie se execută grabnic, punctual și cu prețuri convenabile, pe lângă garanță de 2 ani.

Gustați

Berea **SLEPING-car**
din fabrica „Bragadiru.“

RADUCZNER LAZAR

ALĂMAR

Timișoara (Temesvágyváros) str. Farkas 12
Casa proprie.

Execută **Cazane pentru spirt**, — pentru văpsitorie chimică și — pentru **ferberea rachiului** din material excelent, pe lângă garanță și cu condițiuni favorabile de plătire.

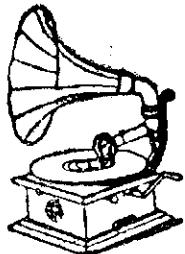
Reparările se execută prompt și cu prețuri moderate.

Horváth Béni

mechanic

Nagyvárad, Kossuth Lajos-u. 18.

Recomandă în atenția publicului din loc și provincie, **atelierul său mechanic** aranjat din nou, unde primește comenzi și **reparări** de lucruri ce aparțin în branșe, precum

Mașini de cusut

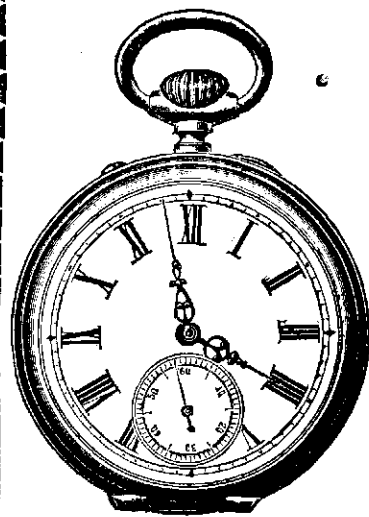
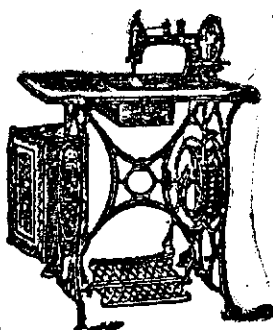
Mași

Biciclete și

Gramafone etc.

Utensiliile acestor mașini le are în depozit.

Reparaturile se efectuează repede și prompt.

Cele mai bune

oroloage

cele mai solide și cele mai moderne

juvaericaie

atât pe bani gata, cât și în rate pe lângă **chezăsie de 10 ani** și prețuri ieftine, **liferează** cea mai bună prăvălie în această privință în întreaga Ungaria

Brauswetter János

orologer în SZEGED

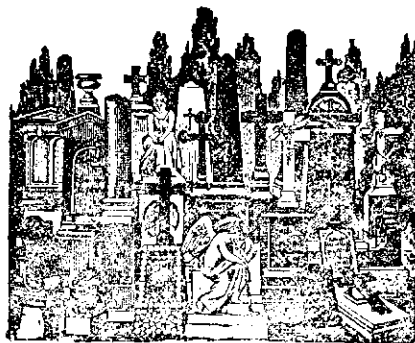
CATALOG CU 2000 CHIPURI SE TRIMITE GRATUIT.

Notez că numai aceia vor primi catalogul gratuit cari îl cer cu provocare la ziarul „Románul“ (adecă scriu că a cetit anunțul în „Románul“). Corepondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

ADOLF SCHNEIDER

Atelier de sculptură și tăietorie în piatră, industrie de articole de ciment și piatră artificială.

NAGYSZEBEN—SIBIIU.

Intreprindere de Monier, Rabitz, Beton și clădiri de beton. Articoli de ciment: socluri, parane, balustrade, ornamente, balcoane, etc. Podine de ciment și beton bătut pentru balcoane, remise, curți, etc. Podine TERAZZO, trepte TERAZZO și îngrădiri de morminte, monumente la morminte, cripte și totfelul de granit artificial și imitații de marmoră. Aquarii, terrarii, bazine de apă, colaci la fântâni, vâlaie, etc. Granit artificial și pietri artificiale din năsip, imitații perfecte. — Execuțări în toate lucrările de tăietorie de piatră, de sculptură în piatră, ciment și gips, precum și asbest, stucatură în gips și lucrări în marmoră artificială. Vânzare de ciment și gips în saci.

Folosește Doamnă

„**Crema Margit**“ a lui **Földes**
ca fața să-ți fie curată, tineră și plăcută

„**Crema-Margit**“ este materia cea mai plăcută de înfrumusețare a doamnelor din elită și este cunoscută în toată lumea. Putere neîntrecută, stă în compunerea ei norocoasă, pielea o întinereste și rezultat favorabil se poate vedea în decurs de câteva ore.

Deoarece „**Crema-Margit**“ o imitează și falsifică, Vă rugăm a cere numai în cutii închise cu marea originală, pentru că numai pentru aceia își ia orice răspundere fabricantul.

„**Crema-Margit**“ e nestricăcioasă, nu conține untură, compoziție neamestecată, care în străinătate a produs mare senzație.

Prețul 1 cor. ◀ Săpun Margit 70 fil, ▶ Pudra Margit 1.20 cor.

FABRICA:

Laboratoriul lui Földes Kelemen

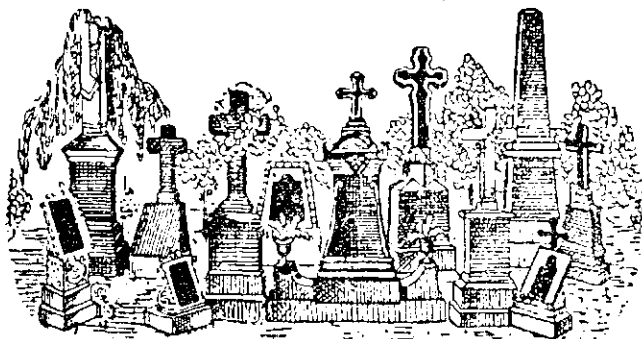
A R A D.

CORNEL TUNNER

industrie de marmoră și granit în

Timișoara-Fabric, Andrassy-ut 22. - Timișoara-Iosefin, Hunyadi-u. 4

Filiala: Vârșeț, str. Deák Ferencz nrul 9.

Își recomandă magazinul său bogat asortat cu

pietrii monumentale
table de marmoră,

statui, etc. fabricație proprie în executare de gust frumos și preț moderat.

Având un magazin bogat, **liferează** mai ieftin ca orice concurență.